

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Sancti Gregorii Moralis Expositionis In Beatum Job Liber Decimvsqvarvts.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

SANCTI GREGORII
MORALIS EXPOSITIONIS
IN BEATVM JOB
LIBER DECIMVS QVARTVS.

CAPUT PRIMVM.

SUPERIORI huius operis parte tractauimus, quod omnipotens Deus ut mentes corrigeret sub lege positum, beati Job vitam ad testimonium adduxit, qui legem non novit, & tamen tenuit: qui praecepta vitae, quae scripto non acceperat, custodiuit. Huius prius actio Deo attestante laudatur, & probari postmodum diabolo insidiantem permittitur; ut per tentamenta tribulationis ostenderet, quantum prius in tranquillitate profecisset. Huius vitam inimicus generis humani more suo improbus, & laudari Deo attestante cognovit, & tamen ad tentandum expetiit. Quem cum tor damnis rerum, tot orbitibus percussum sternere nequiuisset, uxorem ei in stimulum malae suasionis excitauit, ut saltem per familiaria verba corrumperet, quem per tot sternere nuntiorum tormenta minime valeret. Sed cum adiutorio feminae, quod contra Adam prius in paradiso obtinuit, contra hunc secundum in sterquilino positum, roborari non potuit, ad alia se tentandi argumenta conuertit: ut amicos eius quasi consolantes adduceret, & tamen eorum mentes in asperitatem in-

crepationis excitaret; quatenus eum, cuius patientiam flagella non vicerant, inter flagella saltem aspera verba superarent. Sed inimicus callide insidians, fraudem quam contra sanctum virum parauerat, pertulit: quia sancto viro quot occasione perditionis intulit, tot causas victoriae ministravit. Contra tormenta quippe patientiam, contra verba sapientiam tenuit: quia & dolores verberum aequanimiter sustinuit, & stultitiam male suadentium sapienter frānavit. Sed quia in ipsis passionibus, doctisque locutionibus sanctae Ecclesiae typum tenet, amicis eius, ut saepe iam diximus, quaedam recta, & quaedam stulta loquentibus, non immerito haeretici figurantur: qui pro eo quod sancto viro amici sunt, multa de reprobis recta dicunt: sed pro eo quod speciem haeticorum tenent, plerumque in oris sui excessu dilabuntur, & verborum suorum iaculis sancti viri pectus feriunt, sed contra mentem inexpugnabilem ipsa sua percussione fatigantur. Nos igitur subtili debemus discretionē distinguere, & quid sit in eorum verbis quod verē de reprobis sentiunt, & quid quod contra beatum Job fatuum sonant.

CAP.
XVIII.

Respondens autem Baldad Suhites, dixit: *Vsque ad quem finem verba iactabis? Intellige prius, & sic loquamur. Quare reputati sumus ut iumenta, & sorduimus coram te? Quid perdis animam tuam in furore tuo? Numquid propter te derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo? Nonne lux impij extinguetur, nec splendet flamma ignis eius? Lux obtenebrescet in tabernaculo illius: & lucerna, quae super eum est, extinguetur. Artabuntur gressus virtutis eius, & praecipitabit eum consiliū suum. Immisit enim in rete pedes suos, & in maculis eius ambulat. Tenebitur planta illius laqueo, & exardescet contra eum sitis. Abscondita est in terra pedica eius, & decipula illius super semitam. Vadique terrebunt eum formidines, & involuent pedes eius. Attenuetur fame robur eius, & inedia invadat costas illius. Devoret pulcritudinem cutis eius, & consumat brachia illius primogenita mors. Avellatur de tabernaculo suo fiducia eius, & calcet super eum quasi rex interventus. Habitent in tabernaculo illius socij eius, qui non est: aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccantur, sursum autem atteratur messis eius. Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras, & de orbe transferet eum. Non erit semen eius, neque progenies in populo suo, nec ulla reliquia in regionibus eius. In diebus eius stupebunt novissimi, et primos invadat horror. Haec sunt ergo tabernacula iniqui, et iste locus eius qui ignorat Deum.*

Quod superbi, cum se despici suspicantur, ad contumelias prosiliunt.

CAPUT II.

Respondens autem Baldad Suhites, dixit: *Vsque ad quem finem verba iactabis? Intellige prius, & sic loquamur.* Omnes haeretici sanctam Ecclesiam in quibusdam incognitis superbire putant, quaedam verō nec intelligere suspicantur. Unde Baldad Suhites beatum Job quasi in superbiam adstruit erupisse, quem fatetur verba iactare. Sed signat ipse quanta elatione tumuerat, qui beatum Job loqui quae non intelligere tputabat. Et quia

omnes haeretici in aestimatione sua à sancta Ecclesia despici conqueruntur, apte subiungitur: [*Quare reputati sumus ut iumenta, & sorduimus coram te?*] Humanae mentis est proprium, hoc sibi fieri suspicari, quod facit. Arbitrantur enim se despici, qui bonorum mores despiciere consueverunt. Et quia in his quae comprehendere valent ratione, contra haeticos ostendit Ecclesia rationabile non esse quod adstruunt, aestimari se ab eius iudicio velut iumenta suspicantur. Ex qua despectus sui suspicione protinus ad dedignationem prosiliunt, atque ad eisdem Ecclesiae contumelias excitantur. Unde subditur: [*Quid perdis animam tuam in furore tuo?*] Haeretici vel zelum rectitudinis, vel spiritalem gra-

tiam sanctæ prædicationis, non virtutis pondus, sed A
 insaniam furoris æstimant. Quo furore videlicet
 perire fidelium animas arbitrantur: quia inde in-
 terire Ecclesiæ vitam credunt, unde eam contra se
 * in furore conspiciunt. Sequitur: [*Nunquid pro-*
 * al. in. *pter te derelinquetur terra?*] Se enim ubique Deum
 seruo. colere, se totum mundum existimant occupasse.
 Quid est ergo dicere: [*Nunquid propter te derelin-*
quetur terra;] nisi hoc, quod sæpe fidelibus di-
 cunt, quia hoc est verum quod vos dicitis, Omnis
 à Deo terra derelicta est, quam jam præ multitudine
 nos tenemus? Sancta autem universalis Ecclesia
 prædicat, saluari veraciter nisi intra se non posse,
 asserens quòd omnes qui extra ipsam sunt, minimè
 salvabuntur. At contra heretici, qui etiam extra
 ipsam salvari se posse confidunt, in quolibet loco
 sibi divinum adiutorium adesse profitentur. Unde
 dicunt: [*Nunquid propter te derelinquetur terra?*]
 id est, ut quisquis extra te fuerit, minimè salvetur?
 Unde etiam subditur: [*Et transferentur rupes de*
loco suo.] Heretici rupes vocant eos, quos sublimi-
 bus in humano genere excedere sensibus æstimant,
 quos profectò doctores se habere gloriantur. Cùm
 verò sancta Ecclesia perverfos quosque prædicato-
 res intra sinum rectæ fidei colligere studet, quid
 aliud quàm de locis propriis rupes movet, ut intra
 eam recta sentientes humiliter jaceant, qui in per-
 versis suis sensibus priùs rigidi stabant? Sed hoc fie-
 ri heretici omnino contradicunt, & propter ejus
 vocem rupes de loco proprio transferri renitentur:
 quia videlicet nolunt, ut ad eam venientes vera hu-
 militer sentiant hī, qui apud eos clatis sensibus fal-
 sa sapiebant.

Quòd & bona malis, & mala bonis in hac vita in-
differtim eveniunt; in vita verò aeterna sola vera
bona bonis, & vera mala malis servantur.

CAPUT III.

PLERUMQUE verò heretici, cùm quosdam in
 sancta Ecclesia vel inopia, vel flagellis laboran-
 tes aspiciunt, semetipsos mox in arrogantiam justi-
 tiæ extollunt; & quidquid adversum fidelibus eve-
 nisse conspiciunt, hoc factum pro eorum iniquita-
 tibus putant; nescientes nimirum, quia actionum
 meritum præsentis vitæ qualitas nullatenus probat.
 Nam plerumque & bona malis, & mala bonis eve-
 niunt, pro eo quòd & vera bona bonis, & vera
 mala malis in aeterna retributione servantur. Bal-
 dad itaque typum hereticorum de prosperitate vi-
 tæ præsentis sese extollentium tenens, adversus bea-
 ti Job flagella quasi ex eorum voce contra justorum
 opprobria inflatur, ac disertè quidem contra im-
 pios disputat; sed quàm perversè contra justum ta-
 lia dicat, ignorat: nam subjecit, dicens: (*Nonne*
lux impij extinguetur, nec splendebit flamma ignis
ejus?) Hæc si in præsentis vitæ definitione denun-
 ciat, fallitur: quia plerumque & impiis inesse lu-
 men prosperitatis cernitur, & pios tenebræ ignobi-
 litatis ac paupertatis abscondunt. Sin verò ad hoc
 ejus sermo dirigitur, ut ostendat quid impij in suo
 fine pariantur, veraciter dicitur: (*Nonne lux impij*
extinguetur, nec splendebit flamma ignis ejus?)
 Quòd si dici de impio rectè potuit, contra sanctum
 tamen virum in flagellis constitutum dici non de-
 buit. Sed nos vires brachiorum illius in suis sen-
 tentiis perpendentes, pensemus, quàm validè jacu-
 la intorquet, & desinat aspicere intorquendo
 quem impetit; nimirum scientes, quia frustratis
 ictibus lapidem feriat. Dicat ergo:

Quòd unusquisque reproborem flammam propriam
habeat in corde illius conspicienda, à qua
abstrahitur & illicetur.

CAPUT IV.

NONNE lux impij extinguetur?) Quia habent &
 impij lucem suam, prosperitatem scilicet vitæ
 præsentis. Sed lux impij extinguetur, quia fugitivæ
 vitæ prosperitas cum ipsa citius vita terminatur.
 Unde aptè subditur: (*Nec splendebit flamma ignis*
ejus?) Omnis namque impius habet flammam ignis
 proprij, quem in corde suo ex fervore desideriorum
 temporalium accendit, dum modò istis, modò illis
 cupiditatibus æstuat, & cogitationes suas per mul-
 tiplicia blandimenta sæculi amplius inflammat.
 Ignis autem si flammam non habet, nequaquam
 fuso lumine splendet. Flamma itaque ignis, ejus
 est decor, vel potestas exterior, quæ de interno ejus
 ardore procedit: quia quod anxie in hoc mundo
 adipisci desiderat, plerumque ad cumulum perdi-
 tionis suæ obtinet, & sive in potestate culminis, si-
 ve in divitiis multiplicatur, quasi per exteriorem
 gloriam lucet. Sed non splendebit flamma ignis
 ejus, cùm in die exitus, omnis exterior decor sub-
 trahitur, & solo suo intrinsecus ardore concrema-
 tur. Flamma ergo ab igne subtrahitur, cùm gloria
 exterior ab interno ejus ardore separatur. Habent
 etiam & justī flammam ignis sui, sed nimirum quæ
 respiciat: quia videlicet eorum desideria in bonis
 operibus lucent. Iniquorum verò flamma mi-
 nimè splendet: quia per hoc quòd mala appetunt,
 ad tenebras pertrahuntur. Unde & sequitur: (*Lux*
obtenebrescet in tabernaculo illius.) Si plerumque
 tristitia tenebras accipimus, non immeritò lucem
 accipere gaudium debemus. Lux ergo in taberna-
 culo illius tenebrescit, quia in ejus conscientia,
 quam malè inhabitat, gaudium quod de tempo-
 ralibus rebus fuerat, deficit. Unde & aptè subjun-
 gitur: (*Et lucerna, quæ super eum est, extinguetur.*)
 Ut enim de usu multorum loquar, lucerna lumen in
 testa est: lumen verò in testa, est gaudium in carne.
 Lucerna ergo, quæ super eum est, extinguitur, quia
 cùm malorum suorum retributio impij sequitur,
 in ejus mente gaudium carnale dissipatur. Bene au-
 tem de lucerna hæc non dicitur, quæ apud eum est,
 sed quæ super eum est: quia iniquorum mentem
 terrena gaudia possident, sicque eam in voluptati-
 bus absorbent, ut super ipsam sint, non apud ipsam.
 Justī autem etiam cùm prosperitatem vitæ præsen-
 tis habent, eam sub semetipsis premere noverunt,
 ut hoc quod apud se in bonis hilarescunt, gravita-
 tis consilio transeant, & virtutis regimine excedant.
 Lucerna ergo impij, quæ super eum est, extinguitur,
 quia citius ejus gaudium deficit, quod eum totum
 in hac vita possedit. Et qui nunc malè se in volu-
 ptatibus dilatat, eum post in suppliciiis pœna coan-
 gustat. Unde adhuc subditur: (*Arrabuntur gressus*
virtutis ejus.) Nunc enim quasi totiens virtutis suæ
 gressus exerit, quotiens potestatis suæ violentias
 exercet. Sed gressus virtutis ejus artabuntur, quia
 vires malitiæ illius, quas nunc in voluptate sua ex-
 hibet, postmodum pœna constringit. Sequitur:

Quòd sapientes hujus sæculi in proprium
sensum præcipites ruunt.

CAPUT V.

ET præcipitabit eum consilium suum.) Habet nunc
 consilium omnis iniquus præsentia appetere,
 aeterna* deserere, injusta agere, justa deridere: sed
 cùm judex justorum injustorumque venerit, suo
 unusquisque impius consilio præcipitatur: quia per
 hoc quod hic appetere pravis cogitationibus elegit,
 in aeterni supplicij tenebras mergitur. Quem enim
 hic

hic gloria temporalis extollit, illic sine termino poena premit. Qui hic in voluptate lætatur est, illic perpetua ultione cruciatur. Et sic plerumque, ut ipsa hujus mundi prosperitas, quæ ab impiis inhianter appetitur, eorum gressus ita obliget, ut etiam cum ad bona opera voluerint redire, vix possint: quia recta agere non valent, cum mundi hujus amatoribus displicere timent. Unde agitur, ut per gloriam quam impius ex peccato assequitur, ejus adhuc peccata amplius multiplicentur: quod bene Baldad exprimit, cum subjungit:

Quod dignitas, ad quam ambitiosè cum culpa pervenitur, sine culpa relinquere non possit.

CAPUT VI.

Immisit enim in rete pedem suum, & in maculis ejus ambulat. Qui pedes in rete mittit, non cum voluerit ejicit; sic qui in peccata se dejicit, non mox ut voluerit, surgit: & qui in maculis retis ambulat, gressus suos ambulando implicat; & cum expedire ad ambulandum nititur, ne ambulet, obligatur. Sæpe namque contingit, ut quis hujus mundi delectatione persuasus, in eo ad honoris gloriam pertingat, ut ad desideriorum suorum effectum perveniat, & pervenisse se ad hoc quod expetiit, lætetur. Sed quia bona mundi non habita in amore sunt, & plerumque habita vilesunt; percipiendo discit, quàm sit vile quod expetiit. Unde revocatus ad mentem exquirat, qualiter sine culpa fugiat, quod se cum culpa conspiciat adeptum: sed ipsa eum dignitas, quæ implicavit tenet, & sine culpis aliis fugere non valet hoc, ubi non sine culpa pervenit. Immisit ergo in rete pedes suos, & in maculis ejus ambulat: quia cum expediri nititur, tunc veraciter conspiciat quàm duris nexibus tenetur. Neque enim verè obligationem nostram cognoscimus, nisi cum evadere nitentes, quasi levare pedes conamur. Unde & hanc eandem obligationem apertè subjungens, sequitur: *[Tenebitur planta illius laqueo.]* Quia videlicet stringitur finis in peccato. Et quia hostis generis humani, cum uniuscujusque vitam in culpa obligat, ad ejus mortem anxius anhelat, rectè subjungitur: *[Et exardescet contra eum sitis.]* Antiquus quippe noster inimicus, cum in peccato vitam illaqueat, sitit, ut mortem peccatoris bibat. Quod tamen & aliter intelligi potest. Nam perverfa mens, cum in peccatum se venisse conspiciat, quadam cogitationis superficie evadere peccati laqueos querit: sed vel terrores, vel opprobria hominum timens, eligit in æternum mori, quàm ad tempus aliquid ad veritatis perpeti. Unde totum se vitii * inserit, quibus jam se semel obligatum sentit. Cujus ergo usque ad finem vitam in culpa constringitur, ejus planta laqueo tenetur. Sed quia se quòd malis obligatum pensat, eò de suo reditu desperat, ipsa jam desperatione acrius ad hujus mundi concupiscentias æstuat, fit desideriorum fervor in mente, & peccatis præcedentibus irretitus animus, ad majora etiam delicta succenditur. Unde & subditur: *[Et exardescet contra eum sitis.]* In ejus quippe animo contra eum sitis exardescit, quia quòd agere perverfa consuevit, eò ad ebibenda mala vehementer accenditur. Impio quippe sitire, est hujus mundi bona concupiscere. Unde & Redemptor noster ante Pharisei domum hydropticum curat, & cum contra avaritiam disputaret, scriptum est: *Audiebant autem omnia hæc Pharisei, qui erant avari, & deridebant illum.* Quid est ergo quòd ante Pharisei domum hydropticus curatur, nisi quòd per alterius ægritudinem corporis, in altero exprimitur ægritudo cordis? Hydropticus quippe quòd amplius biberit, amplius sitit, & omnis avarus ex potu sitim multiplicat: quia cum ea quæ appetit, adeptus fuerit, ad appetenda alia amplius anhelat. Qui enim adipiscendo plus appetit, huic sitis ex potu crescit. Sequitur:

S. Greg. Tom. I.

Quod honor temporalis, & amor lucri, & cetera hujusmodi quasi escæ sunt in laqueo, quibus cum appropinquaverit improvide errans, capus tenetur, & quòd sit quadam affinitas vitiorum & morum, secundum quam deceptiones suas diabolus optime considerat.

CAPUT VII.

Abscondita est in terra pedica ejus, & decipula illius super semitam. In terra pedica absconditur, cum culpa sub terrenis commodis occultatur. Inimicus quippe insidians ostendit humanæ menti in terreno lucro quid appetat, & occultat peccati laqueum, ut ejus animam stringat, quatenus videat quid est quòd concupiscere valeat, & tamen nequaquam videat, in quo culpæ laqueo pedem ponat. Decipula verò à decipiendo vocata est. Et tunc ab antiquo hoste super semitam decipula ponitur, quando in actione hujus mundi, quam mens appetit, peccati laqueus paratur; quæ videlicet non facile deciperet, si videri potuisset. Sic quippe decipula ponitur, ut dum escam ostenditur, nequaquam ipsa à transeunte videatur. Quasi escam quippe in laqueo est lucrum cum culpa, & hujus mundi prosperitas cum iniquitate. Dum itaque à concupiscente lucrum appetitur, quasi pedem mentis apprehendit decipula, quæ non videtur. Sæpe ergo proponuntur animo cum culpa honores, divitiæ, salus, & vita temporalis; quæ mens infirma dum quasi escam videt, & decipulam non videt, per escam quam videns appetit, in culpa constringitur, quæ non videtur. Existunt etenim qualitates morum, quæ certis vitiiis sunt vicinæ. Nam mores asperi, aut crudelitati, aut superbiam solent esse conjuncti: mores autem blandi, & quàm decet paulò amplius lætiores, nonnumquam luxuriæ & dissolutioni. Intuetur ergo inimicus generis humani uniuscujusque mores cui vitio sint propinqui; & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit facilius inclinari mentem: ut blandis ac lætis moribus sæpe luxuriam, nonnumquam vanam gloriam; asperis verò mentibus iram, superbiam, vel crudelitatem proponat. Ibi ergo decipulam ponit, ubi esse semitam mentis conspiciat: quia illic periculum deceptionis inserit, ubi viam esse invenerit propinquæ cogitationis. Et quia perverfus homo omne quòd facit, etiam pati metuit, atque hoc sibi ab omnibus fieri æstimat, quòd ipse omnibus, quibus valet, parat, rectè sequitur: *(Unde que terrebunt eum formidines.)* Tales enim contra se omnes esse suspicatur, qualis ipse esse contra omnes nititur. Quæ nimirum formidines quid in ejus actione faciant, subinfertur cum dicitur: *(Et involvens pedes ejus.)* Pedes quippe si involuti fuerint, gressus liberos habere non possunt, & nullum carpere iter valent, quia sua eos involumenta retinent. Prava itaque desideria ad pessimam actionem trahunt, sed pessima actio restringit in formidine. Quæ videlicet formido involvit pedes, ne in rectam exire valeant actionem. Et sæpe contingit, ut idcirco quisque bonus esse metuat, ne hoc à pravis ipse patiatur, quòd se bonis fecisse reminiscitur: dumque hoc pati, quòd fecit, metuit, undique terretur, undique suspectus, quasi pedes involutos habet, qui timore irretitur, nil liberè agere prævalet: quia in bono opere quasi inde gressum perdidit, unde ad mala quæ concupierat, excessit. Sequitur: *(Atvenietur fame robur ejus, & inedia invadat costas illius.)* Scripturæ sacræ more, optare videtur quòd futurum prævidet, scilicet non maledicentis animo, sed prædicentis. Omnis itaque homo, quia ex anima & carne consistit, quasi ex robore & infirmitate compositus est. Ex ea enim parte quæ spiritus rationalis est conditus, non incongruè dicitur robustus: ex ea verò quæ carnalis, infirmus est. Ro-

Cc

* al. de
terit.

LUC. 14.

LUC. 16.

bur ergo est hominis anima rationalis, quæ impugnantibus vitis resistere per rationem valet. Unde & superius per beatum Job dictum est: *Roborasti eum paululum, ut in perpetuum pertransiret.* Ex rationali quippe anima habet homo, ut in perpetuum vivat. Hujus ergo iniqui robur fame attenuatur, quia ejus anima nulla interni cibi refectione pacitur. De qua scilicet fame Deus per Prophetam loquitur: *Emittam famem in terram, non famem panis, neque sitim aqua, sed audiendi verbum Domini.* Bene autem subditur: [*Et inedia invadat costas illius.*] Costæ enim viscera constringunt, ut latentia intrinsecus earum soliditate muniantur. Costæ ergo uniuscujusque sunt sensus animi, qui latentes cogitationes muniunt. Inedia igitur invadit costas, quando omni spiritali refectione subtracta, sensus mentis deficiunt, & cogitationes suas regere, vel tueri non possunt. Inedia invadit iniqui costas: quia fames interna sensus mentis extenuat, ut cogitationes suas nullatenus regant. Nam dum sensus mentis obruti fuerint, cogitationes ad exteriora procedunt, & quasi costas infirmantibus, ea quæ in occulto sana latere poterant, foras viscera funduntur. Unde fit, ut cogitationibus exterius sparsis, exterioris gloriæ specie deceptus appetat animus, nihilque diligat, nisi quod pulcrum foris viderit. Contra quem a dhuc aptè subjungitur.

Quod primogenita mors, sit superbia: & quod multi divites possent habere sine culpa opes & gloriam, si hæc cum humilitate haberent.

CAPUT VIII.

Devoret pulcritudinem cutis ejus, & consumat brachia illius primogenita mors.] Pulcritudo cutis est gloria temporalis, quæ dum foris concupiscitur, quasi species in cute retinetur. Brachiorum verò nomine non incongruè opera designantur, quia corporale opus brachiis agitur. Quid autem mors, nisi peccatum est, quod ab interiore vita animam occidit? unde scriptum est: *Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: quia ille post in carne feliciter resurget, qui in hac vita positus, à mentis suæ morte resurrexerit.* Si igitur peccatum mors, non incongruè primogenita mors, superbia valet intelligi, quia scriptum est: *Initium omnis peccati superbia.* Pulcritudinem igitur cutis ejus, & brachia illius primogenita mors devorat: quia iniqui gloriam vel operationem superbia supplantat. Potuit enim etiam in hac vita sine culpa gloriosus existere, si superbus minimè fuisset: potuit auctoris sui judicio quibusdam suis operibus commendari, nisi hæc ipsa opera ante ejus oculos elatio supplantaret. Sæpe enim quosdam divites videmus, qui opes & gloriam habere sine culpa potuissent, si hæc habere cum humilitate voluissent. Sed extolluntur rebus, instantur honoribus, dedignantur ceteros, omnemque vitæ suæ fiduciam in ipsa abundantia rerum ponunt. Unde & quidam dives dicebat: *Anima, habes multa bona reposita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, epulare.* Quas cogitationes dum supernus iudex aspicit, de hac ipsa hac eum sua fiducia evellit. Unde hîc quoque aptè subditur:

Quod possunt esse corda sanctorum sine regno peccati, licet sine peccato non possint.

CAPUT IX.

Evellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcet super eum quasi rex interitus.] Hoc loco interitus nomine, ipse hostis generis humani, qui interitum intulit, designatur: qui per suum quemdam satellitem exprimitur, de quo ad Joannem dicitur: *Nomen illius mors.* Iste itaque interitus, in die exitus

quasi rex super impium calcet: quia quem prius blandis persuasionibus decept, ad extremum violentis nexibus ad supplicium rapit: tantoque eum durius deprimit, quanto in pravis actibus vehementius adstringit. Qui hîc quoque reprobi mentem dum possidet, calcet: quia quoties eam delectationibus pressit, quasi toties super eam pedes suæ tyrannicæ dominationis posuit. Si verò interitus nomine non aperte diabolus, sed peccatum debet intelligi, ex quo contingit reprobos ad interitum trahi: talis nimirum interitus quasi rex calcet mentem, cum eam non resistentem possidet. Non enim potest in hac vita homini posito tentatio deesse peccati: sed aliud est peccato tentanti resistere, aliud dominanti servire. Iniquus autem quisque, quia resistere peccati suasionibus nescit, subjungi autem ejus dominio non pertimescit, rectè de eo dicitur: [*Calcet super eum quasi rex interitus.*] Hujus quippe interitus regnum à discipulorum cordibus repelebat Apostolus cum dicebat: *Non on regnet peccatum in vestro mortali corpore.* Non enim ait, Non sit, sed, *Non on regnet:* quia non esse non potest, non autem regnare in cordibus bonorum potest. Quia ergo cum quælibet culpa cor iniqui pulsaverit, resistens illud non invenit, sed suo dominio subternit, dicatur rectè: [*Evellatur de tabernaculo suo fiducia ejus, & calcet super eum quasi rex interitus.*] De tabernaculo suo ergo fiducia ejus evellitur, quando perverfus quisque, qui multa sibi ad vorum in hac vita paraverat, repentina morte dissipatur. Et calcet super eum quasi rex interitus, quia vel hîc vitis premitur, vel mortis suæ tempore per hoc quod ad supplicia rapitur, potestati dæmoniæ subjungatur. Quod idcirco ita in reproborum mentibus agitur: quia & cum occasio perpetrandi peccati deest, desideriorum cogitationes eorum cordibus nullatenus defunt. Et cum semper diabolus sequantur in opere, valde tamen se illi obligant in cogitatione. Prius ergo culpa in cogitatione est, postmodum verò in opere. Unde filia Babylon dicitur: *De sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra.* Cum enim semper pulvis terra sit, non tamen terra semper est pulvis. Quid ergo per pulverem, nisi cogitationes debemus accipere? Quæ dum importunè ac silenter in mente evolant, ejus oculos excæcant. Et quid per terram, nisi terrena actio designatur: Et quia reproborum mens prius ad prava cogitanda dejicitur, & postmodum ad facienda: rectè filia Babylon, quæ ab internæ recititudinis judicio descendit, per ferientem sententiam dicitur, ut prius in pulvere, & post in terra sedeat: quia nisi se in cogitatione prosterneret, in malo opere non inhæssisset. Sequitur:

Quod peccatum congruè incendio sulphuris comparetur, quod fatet & ardet.

CAPUT X.

Habirent in tabernaculo illius socij ejus, qui non est.] Id est, in mente ejus apostata angeli per cogitationes nequissimas converterentur: ejus videlicet socij, qui idcirco jam non est, quia à summa essentia recessit, & per hoc quotidie excrecente defectu, quasi ad non esse tendit, quo semel ab eo qui verè est, cecidit: qui rectè quoque non esse dicitur, quia bene esse perdidit, quamvis naturæ essentiam non amisit. Adhuc tamen eandem iniqui cogitationes subtilius exprimens subjungit, dicens: [*Aspergatur in tabernaculo ejus sulphur.*] Sulphur quid aliud quam fomentum ignis est? Quod tamen sic ignem nutrit, ut factorè gravissimam exhalet. Quid itaque in sulphure, nisi peccatum carnis accipimus? Quod dum perverbis cogitationibus quasi quibusdam factoribus mentem replet, æterna ei incendia præparat: & dum factoris sui nebulam in mente repro-

ba dilatat, contra eam flammis subsequenteribus A
 quasi nutrimenta subministrat. Nam quia per sulphur fœtor carnis accipitur, ipsa sacri eloquij historia testatur, quæ contra Sodomam ignem ac sulphur pluuisse Dominum narrat. Qui cum carnis ejus scelera punire decrevisset, in ipsa qualitate ultionis notavit maculam criminis. Sulphur quippe fœtorem habet, ignis ardorem. Quia itaque ad perversa desideria ex carnis fœtore arserant, dignum fuit ut simul igne & sulphure perirent: quatenus ex justa pœna discerent, ex injusto desiderio quid fecissent. Hoc ergo in tabernaculo iniqui sulphur aspergitur, quotiens perversa carnis delectatio in ejus mente dominatur. Quem quia indefinenter pravæ cogitationes possident, eumque ferre boni operis fructum vetant, rectè subjungitur: [Deorsum B
 radices ejus siccantur, sursum autem atteritur messis ejus.] Quid namque radicum nomine, quæ in occulto sitæ sunt, & germin in apertum ferunt, nisi cogitationes accipimus, quæ dum non videntur in corde, visibilia opera producant? Unde & messis nomine, eadem aperta operatio signatur, quæ videlicet ex latenti radice producit. Et quia omnis iniquus prius in cogitationibus tentationum arefcit, & postea à bonis actibus deficit, rectè per Baldad dicitur: [Deorsum radices ejus siccantur, sursum C
 autem atteritur messis ejus.] Quia dum quisque pravæ cogitationes suas in infirmis rebus ponit, & semper viriditatis gaudia appetere negligit, quid aliud quam radices suas deorsum siccari permittit? Cujus sursum messis atteritur: quia omnis ejus operatio à superno judicio quasi nihil deputatur, etiam si ante humanos oculos bona videatur. In imo itaque radices sunt, & superius messis: quia hinc prius bonas cogitationes mittimus, ut quandoque bonorum operum fructum percipere in æterna retributione mereamur. Sed iniquus quisque, cum bonas cogitationes deserit, & ad ea quæ sunt exterius, semetipsum fundit, deorsum siccantur radices ejus. Sursum verò messis ejus atteritur: quia qui hinc sterilis persistit, post hanc vitam ad nulla præmia vocatur. Sequitur:

De Antichristi damnatione, & de persecutione quam facturus est, & de morte Enoch & Elia.

CAPUT XI.

11. Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis.] Intuendum est nobis, quia sic Baldad Suhites de unoquoque iniquo loquitur, ut latenter ad caput omnium iniquorum ejus verba vertantur. Caput quippe iniquorum diabolus est. Ipse quippe in ultimis temporibus illud vas perditionis ingressus, quod Antichristus vocabitur, qui nomen suum longè lateque diffundere conatur: quod nunc unusquisque imitatur, cum de memoria terreni nominis gloriam laudis suæ extendere nititur, atque opinione transitoria lætatur. Sic ergo hæc verba intelligantur de unoquoque iniquo, ut referri quoque debeant ad ipsum specialiter caput iniquorum. Dicat itaque: [Me- E
 moria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis.] Plateæ quippe appellatione Græca, à latitudine sunt vocatæ. Memoriam verò suam in terra statuere Antichristus conatur, cum in terrena gloria appetit, si esset possibile, in perpetuum permanere. Nomen suum in plateis celebrari gaudet, cum longè lateque operationem suæ iniquitatis extendit. Sed quia diu hæc ejus iniquitas non finitur extolli, dicatur: [Memoria illius pereat de terra, & non celebretur nomen ejus in plateis:] id est, & citius laudem terrenæ potestatis amittat, & omne gaudium sui nominis perdat, quod longè lateque in brevi temporis prosperitate diffuderat. Sequitur:

S. Greg. Tom. I.

[Expellet eum de luce in tenebras.] De luce ad tenebras ducitur, cum de honore vitæ præsentis ad supplicia æterna damnatur. Unde & apertius subditur: [Et de orbe transferet eum.] De orbe quippe transfertur, cum, superno apparente judice, de hoc mundo tollitur, in quo perversè gloriatur. Qui pro eo quòd cum omnibus sequacibus suis, sine mundi interveniente, damnabitur, rectè subjungitur: [Non erit semen ejus, neque progenies in populo suo, nec ulla reliquia in regionibus ejus.] Scriptum quippe est, quia Dominus I E S V S interficiet eum 2. Thess. 2. 6
 spiritui oris sui, & destruet illustratione adventus sui. Dum ergo ejus iniquitas cum mundi statu terminatur, progenies ejus in populo suo non relinquetur: quia & ipse & ejus populus cum eo ad supplicium pariter urgetur: & omnes iniqui, qui de ejus perversa persuasionem in pravis actionibus nati sunt, illustratione adventus Domini, æterno interitu cum eodem suo capite ferientur. Ac nulla ejus progenies in mundo remanet: quia districtus judex iniquitates illius cum ipso mundi fine concludit. Quòd verò hæc apertè de Antichristo intelligi debeant, demonstratur cum subditur: [In diebus ejus stupebunt novissimi, & primos invadet horror.] Tanta enim 12.
 tunc contra justos iniquitate effrenabitur, ut etiam electorum corda non parvo pavore feriantur. Unde scriptum est: Ita ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Quòd videlicet dicitur, non quia electi casuri sunt, sed magnis terroribus trepidaturi. Tunc verò contra eum certamen justitiæ & novissimi electi habere narrantur & primi: quia scilicet & hi qui in fine mundi electi reperiuntur, in morte carnis prosternendi sunt, & illi etiam qui à prioribus mundi partibus processerunt, Enoch scilicet & Elias ad medium revocabuntur, & crudelitatis ejus sævitiam in sua adhuc mortali carne passuri sunt. Hujus vires in tantam potestatem laxatas, novissimi obstupefcunt, & primi metuunt: quia licet juxta hoc quòd spiritu superbiæ sublevatur, omnem temporalem ejus potestatem despiciunt: juxta hoc tamen, quòd ipsi adhuc in carne mortali sunt, in qua cruciari temporaliter possunt, ipsa quæ fortiter tolerant, supplicia perhorrescunt: ita ut in eis uno eodemque tempore & constantia ex virtute sit, & pavor ex carne: quia et si electi sunt, ut tormentis vinci nequeant, per hoc tamen quòd homines sunt, & ipsa metuunt tormenta, quæ vincunt. Dicatur ergo: [In diebus ejus stupebunt novissimi, & primos invadet horror:] quia videlicet tanta tunc signa monstraturus, & crudelia ac dura facturus est, ut ad stuporem perducatur, quos in fine mundi invenerit, & priores patres qui in ejus expugnationem servati sunt, carnalis mortis dolore transfigat. Igitur quia de iniquis omnibus, vel de ipso iniquorum capite multa narravit, generali mox definitione subjungit: [Hæc sunt ergo tabernacula iniqui, & iste locus ejus qui ignorat Deum.] Superius enim dixerat: [Expellet eum de luce ad tenebras, & de orbe transferet eum.] Cujus cum mala subjungeret, adjunxit: [Hæc sunt tabernacula iniqui, & iste locus ejus qui ignorat Deum:] videlicet indicans, quia is qui nunc Deum ignorando extollitur, tunc ad propria tabernacula pervenit, quando eum sua iniquitas in supplicia demergit: & locum suum quandoque invenit tenebras, qui dum hinc de falsa gauderet luce justitiæ, locum tenebat alienum. Perversi enim in omne quod per simulationem faciunt, nomen gloriæ justorum, quasi locum occupare alienum nituntur. Sed ad locum suum tunc perveniunt, cum iniquitatis suæ merito, perpetuo igne cruciantur. Hinc namque per omne quod agunt, percipiendæ laudis desiderio serviunt: & per imaginem bonorum operum, sinum mentis ad avaritiam extendunt. Eat igitur nunc iniquus, & multis apparatus tumidus, sua hinc habitacula construat, nomen Cc ij

gloria extendat, rura multiplicet, seque abundantibus opibus delectet: cum vero ad supplicia aeterna pervenerit, * perfectè cognoscat, quia haec sunt tabernacula iniqui, & iste locus ejus qui ignorat Deum. Rectè verò haec Baldad dixerat,

A sed cui diceret ignorabat. Vehementer autem justior affligitur, quando contra illum sententia ex injusta aetimatione profertur. Unde beatus Job protinus respondit, dicens:

C A P. XI X. **R**espondens autem Job, dixit: *Vsquequo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus? En, decies confunditis me, & non erubescitis opprimentes me. Nempe & si ignoravi, mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini, & arguitis me opprobriis meis. Saltem nunc intelligite, quia Deus non a quo iudicio afflixerit me, & flagellis suis me cinxerit. Ecce, clamabo vim patiens, & nemo audiet: vociferabor, & non est qui iudicet. Semitam meam circumsepit, & transire non possum, & in calle meo tenebras posuit. Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. Destruxit me undique, & pereco: & quasi avulsa arbori abstulit spem meam. Iratus est contra me furor eius, & sic me habuit quasi hostem suum. Simul venerunt latrones eius, et fecerunt sibi viam per me, et obfederunt in gyro tabernaculum meum. Fratres meos longe fecit à me, et noti mei quasi alieni recesserunt à me. Dereliquerunt me propinqui mei: et qui me noverant, oblitii sunt mei. Inquilini domus mea, et ancilla sicut alienum habuerunt me: et quasi peregrinus fui in oculis eorum, Servum meum vocavi, et non respondit: ore proprio deprecabar illum. Halitum meum exhorruit uxor mea: et orabam filios vteri mei. Stulti quoque despiciebant me: et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi. Abominati sunt me quondam consiliarii mei: et quem maxime diligebam, averfatus est me. Pelli mea, consumptis carnibus, adhaesit os meum, et derelicta sunt tantummodo labia circa dentes meos. Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quare persequimini me sicut Deus, et carnibus meis saturamini? Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, et plumbi lamina, vel celte sculptantur in silice? Scio enim quòd Redemptor meus vivit, et in novissimo die de terra surrecturus sum: et rursus circumdabor pelle mea, et in carne mea videbo Deum. Quem visurus sum ego ipse, et oculi mei conspecturi sunt, et non alius. Reposita est haec spes mea in sinu meo. Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inventiamus contra eum? Fugite ergo à facie gladij, quoniam ultor iniquitatum gladius est: et scitote esse iudicium.*

CAPUT XII.

13. **V**squequo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus? Sancti viri eloquia, ut saepe jam diximus, aliquando ex persona propria, aliquando verò ex voce capituli, aliquando autem ex typo sunt universalis Ecclesiae sentienda. Valde verò affligitur anima iustorum, quando illi contra bonos distinctas sententias intorquent, qui bene vivere ignorant; & ex voce sibi iustitiam vindicant, quam moribus impugnant. Unde amicis beati Job, ut saepe jam diximus, haereticorum typum tenentibus, rectè ab eodem respondetur: [Vsquequo affligitis animam meam, & atteritis me sermonibus?] Atteruntur enim boni sermonibus iniquorum, quando contra eos illi in verbis tument, qui aut in perverta fide, aut in pravis moribus jacent. Sequitur: [En, decies confunditis me.] Numeratis vicibus locutionum amicorum Job, adhuc nisi quinquies locutos eos cognoscimus: sed propter hoc quòd ab eis quinquies increpationes audierat, quorum increpationibus quinquies ipse respondit, decies se perhibet esse confusum: quia & in eo graviter laboravit, quòd frustra increpatus est; & in eo confusionem pertulit, quòd verba doctrinae non audientibus dixit. Itaque & cum audiens taceret, & cum loquens non audiretur, ipse laborem pertulit, qui & tacendo patienter, & eis loquendo inutiliter, cordis dolorem sensit. Unde & superius dicit: *Quid agam? Si locutus fuero, non quiescet dolor meus: & si tacuero, non recedet à me.* Sin verò ad typum sanctae Ecclesiae haec verba referimus, liquet quòd magnum ejus est gaudium, servare Decalogi praecepta. Sed hanc perverfi decies confundunt: quia per omne quod peccant pravis suis moribus, Decalogi praecepta relinquunt, & toties bonis confusionem faciunt, quoties in suis actibus divinibus vocibus obstant. Sequitur: [Et non erubescitis opprimentes me.] Sunt nonnulli, quos ad perpetranda nequitiam oborta subito malitia invi-

Btat, sed tamen humana verecundia revocat. Et plerumque per hoc quòd exterius erubescunt, ad interiora suaredeunt, & contra se internum iudicium sumunt: quia si propter hominem mala facere metuunt, quanto magis propter Deum qui cuncta inspicit, nec appetere mala debuerunt? In quibus fit, ut mala majora corrigant per bona minima, scilicet per exteriorem verecundiam, interiorem culpam. Et sunt quidam, qui postquam Deum in mente contemplerint, multo magis humana iudicia spernunt: atque omne malum quod appetunt, audacter peragere non erubescunt. Quos ad perpetrandum malum occulta iniquitas invitat, & nulla aperta verecundia retardat; sicut & de quodam iniquo iudice dicitur: *Deum non timebat, & hominem non verebatur.* Hinc est etiam quòd de quibusdam impudenti fronte peccantibus dictum est: *Et peccatum suum quasi Sodoma predicaverunt.* Plerumque ergo tales sunt adversarii sanctae Ecclesiae, qui à perpetranda malis nec timore Domini, nec hominum pudore refrenantur. Quibus bene per beatum Job dicitur: [Et non erubescitis opprimentes me;] quia etsi pravum fuit mala voluisse, pejus est male appetita non erubescere. Sequitur: [Nempe & si ignoravi, mecum erit ignorantia mea.] Habent hoc haeretici proprium, ut de inani scientiae suae arrogantia inflentur: & rectè credentium simplicitatem saepe derideant, & nullius esse meriti vitam humiliter ducant. At contra sancta Ecclesia in omne quod veraciter sapit, sensum suum humiliter deprimit, ne scientia inflentur, ne in requisitione occultorum tumeat, & perferutari aliqua, quae ultra vires sunt illius, praesumat. Utilius etenim studet nescire quae perferutari non valet, quam audacter definire quae nescit. Scriptum quippe est: *Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum: sic qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria.* Dulcedo etenim mellis, si plus quam necesse est, fumitur, unde delictatur os, inde vita comedentis necatur. Dulcis quoque est requisitio majestatis: sed qui plus

Luc. 18.

d

Esa. 3. 6

14.

Prov. 11

d

hanc scrutari appetit, quam humanitatis cognitio A
permittit, ipsa hunc ejus gloria opprimit: quia velut
immoderate mel sumptum, perscrutantis sensum,
dum non capitur, rumpit. Nobiscum verò esse di-
citur, quod pro nobis est: & rursus, non nobis-
cum esse dicitur, quod contra nos est. Quia ergo
scientia sua hæretici cor inflat, fideles autem cogni-
tio ignorantia suæ humiliat, dicat beatus Job voce
sua, dicat etiam confessione universalis Ecclesiæ:
[*Nempe & si ignoravi, mecum erit ignorantia mea.*]
Ac si aperte hæreticis dicatur: Omnis vestra scien-
tia vobiscum non est; quia contra vos est, dum
stulta elatione vos erigit. Mea verò ignorantia me-
cum est, quia pro me est; quoniam dum perscrutari
de Deo aliquid superbe non audeo, in veritate me
humiliter servo. Et quia hæc ipsa hæretici, quæ B
scire quærunt, ad usum solius elationis arripiunt,
ut contra fideles & humiles docti videantur, rectè
subjungitur:

*Quod prius mundandi sunt hi, per quos aliorum pec-
cata mundantur: & quid sit, quod omnis Israel
cum ad ulciscendum scelus Benjamin, jubente
Domino, ascendisset, semel & iterum cæsus est,
& sic demum tertio victor extitit.*

CAPUT XIII.

AT vos contra me erigimini.] Sed hæc fortasse
melius verba perpendimus, si ipsis specialiter
amicis beati Job quemadmodum congruant, de-
monstremus. Ipsi etenim percussum justum viden-
tes, ad sua intima redire debuerunt, & nequaquam
beatum Job verbis increpationis premere, sed se
desere: quia si sic percussus fuerat, qui ita servie-
bat; qua ultione ferri merebantur, qui non ita
fervierant? Quibus bene dicitur: [*At vos contra
me erigimini.*] Ac si eis apertius dicatur: Qui erigi
contra vosmetipsos ex mea percussione debuistis.
Ordo quippe erectionis in bono iste est, ut primùm
contra nos, & postmodum contra malos erigamur.
Nam qui contra bonos erigitur, per superbiam in-
flatur. Contra nosmetipsos enim erigimur, quando
mala propria recognoscimus, districta nosmetipsos
penitentia ultione ferimus; quando nequaquam
nobis in peccatis parcimus, & nullis erga nos cogi-
tationum blandimentis inclinamur. Qui si districtè D
prius nostra in nobis mala insequimur, justum quo-
que est, ut etiam contra aliena mala utiliter eriga-
mur; & ea quæ in nobis punimus, etiam in aliis
redarguendo superemus. Sed hanc erectionem ma-
li nesciunt, quia se relinquunt, & bonos impetunt.
Sibi se intra conscientiam suam mollitiæ blandæ
adulationis inclinant, & contra bonorum vitam
districtione asperitatis eriguntur. Unde amicis be-
ati Job in ejus flagello tumentibus rectè nunc dicitur:
[*At vos contra me erigimini;*] id est, vosmet-
ipsos redarguendos relinquitis, & me districtis sen-
tentis increpatis. Qui enim semetipsum prius non
judicat, quid in alio rectum judicet, ignorat. Et si
novit fortasse per auditum, quod rectum judicare
debeat; rectè tamen judicare aliena merita non va-
let, qui conscientia innocentia propriæ nullam ju-
dicii regulam præbet. Hinc est enim quòd insidiantibus
quibusdam, & puniendam adulteram deducen-
tibus dicitur: *Qui sine peccato est vestrum, primus
in illam lapidem mittat.* Ad aliena quippe puniendæ
peccata ibant, & sua reliquerant. Revocantur ita-
que intus ad conscientiam, ut prius propria corri-
gant, & tunc aliena reprehendant. Hinc est quòd
cum tribus Benjamin in carnis scelere fuisset obruta,
collectus omnis Israel ulcisci iniquitatem voluit, sed
tamen semel & iterum in belli certamine ipse pro-
stratus est. Consulito autem Domino si ad ulciscen-
dum ire debuissent, justum est. Qui juxta divinæ
vocis impetium perexit, & semel & secundò per-

didit, & tunc demum peccatricem tribum valde
feriens pane funditus extinxit. Quid est quòd in ul-
tione sceleris inflammatur, & tamen prius ipse
prostratur; nisi quòd prius ipsi purgandi sunt, per
quos aliorum culpæ feriuntur: ut ipsi jam mundi
per ultionem veniant, qui aliorum vitia corrigere
festinant: Unde necesse est, ut cum contra nos ul-
tio divini examinis cessat, nostra se conscientia ipsa
reprehendat: atque ad lamenta penitentia ipsa se
contra semetipsam erigat, nec contra bonos elata
& sibi humilis, sed contra se rigida sit, bonis verò
omnibus submissa. Superbis ergo cortipientibus
rectè nunc dicitur: (*At vos contra me erigimini,
& arguitis me opprobriis meis.*) Omnes elati grave
esse opprobrium deputant mala temporalia: & tan-
tò unumquemque esse à Deo despectum credunt,
quandò hunc afflictum percussione flagello conspi-
ciunt. Nil etenim in moribus, nil in actibus quæ-
runt: sed quoslibet in hac vita percussos viderint,
esse jam divino judicio damnatos arbitrantur. Un-
de bene nunc beati Job voce dicitur: (*Et arguitis
me opprobriis meis:*) quia hi, qui eum justum ante
flagella noverant, injustum esse ex ipsa jam sua per-
cussione judicabant. Unde & sepe hæretici, quia
affligi quosdam intra sanctam Ecclesiam vident
(scriptum quippe de Deo est: *Flagellat omnem fi-
lium quem recipit*) tribulationes fidelium non nisi
ex peccato esse suspicantur, seque ideo justos cre-
dunt, quia in pravitatis suæ sensu dimissi, sine fla-
gello durauerunt. Sequitur:

CQuod ideo non justo Dei judicio se dicat afflictum,
quia apud se afflictionis causam non inveniebat:
non attendens flagello merita auferri, non pec-
cata puniri.

CAPUT XIV.

SAltem nunc intelligite, quia Deus non æquo ju-
dicio afflixerit me.) O quam durum sonat vox
justi verberibus afflicti, quam tamen non elatio,
sed dolor expressit! Sed justus non est, qui justi-
tiam in dolore deserit. Beatus autem Job, quia mi-
te cor habuit, nec in dura voce peccavit. Nam si
hunc peccasse in hac voce dicimus, implese diabo-
lum adstruimus quod proposuit, dicens: *Tange os
eius & carnem, si non in faciem benedixerit tibi.* 10b. 2.
Gravis itaque quæstio oritur. Si etenim non pecca-
vit in eo quòd dicit: (*Saltem nunc intelligite, quia
Deus non æquo judicio afflixerit me:*) Deum (quod
dici nefas est) injustè aliquid egisse consentimus. Si
verò peccavit, diabolus de illo quod pronovit, ex-
hibuit. Adstruendum est igitur, quia & Deus rectè
circa beatum Job egerit: & tamen beatus Job ex
eo quòd dicit se non justo Dei judicio afflictum,
mentitus non sit: & antiquus hostis in eo quod de
beati viri promiserat culpa, mentitus sit. Non-
numquam namque ideo prava creduntur verba bo-
norum, quia interiori sua intelligentia minimè pen-
santur. Beatus enim Job vitam suam attenderat, &
ea quæ patiebatur, flagella pensabat, & videbat
æquum non esse ut ad talem vitam talia flagella re-
ciperet. Et cum dicit non æquo se judicio afflictum,
hoc libera voce locutus est, quod in secreto suo Do-
minus de illo adversario ejus dixerat: *Commovisti
me adversus eum, ut affligerem eum frustra.* Quod
enim dicit Deus, quia frustra beatum Job afflixerit,
hoc rursus beatus Job asserit, quia non æquo ju-
dicio à Domino sit afflictus. In quo itaque pecca-
vit, qui à sententia auctoris sui in nullo discrepavit?
Sed fortasse aliquis dicat, id nos de nobis bonum
dicere, quod de nobis in occulto judex dixerit, sine
peccato esse non posse. Nam quem justus judex lau-
dat, esse hunc jure laudabilem non dubitatur. At
verò si se ipse laudaverit, jam ejus justitia laude di-
gna esse non creditur. Quod videlicet rectè dicitur,
C iij

10an. 8.
3. 9. 7. c.
Quæ si-
ne.

17.

fi quod iudex iustus per æquam sententiam perhibet, hoc de se is de quo agitur, præsumat post dicere per elatam mentem. Nam si ipse quoque in humili cogitatione permanens, exigente causa vel dolore, bona de se veracia dixerit, in tantum à iustitia non recessit, in quantum à veritate nullo modo discrepavit. Unde Paulus quoque Apostolus multa de se fortia pro discipulorum suorum ædificatione narravit: sed hæc narrando minimè deliquit, quia à veritatis tramite & attestatione certa & corde humili non recessit. Iustam itaque beatus Job vitam suam sentiens, dicat non se esse iusto iudicio afflictum. Nec peccat in hac voce, in qua non discrepat ab auctore: quia is, quem Deus frustra percussit, ipse quoque semetipsum asserit non iusto iudicio afflictum. Sed rursus alia quaestio oritur, quam jam in huius operis memini exordio solutam, cum omnipotens Deus frustra nil faciat, cur beatum Job frustra se afflictum testetur? Iustus enim conditor noster tot verberibus in beatum Job, non vitia illius curavit extinguere, sed merita augere. Equum ergo fuit, quod fecit per augmentum boni meriti: non tamen videbatur æquum, quod causas credebatur punire peccati. Beatus autem Job peccata sua illis flagellis deleri credidit, non merita augeri: & idcirco non æquum iudicium vocat, quia vitam suam cum flagellis examinat. Ergo si vita & flagella pensantur, non æquum fuit quod beatus Job, sicut dixi, per iram districcionis sibi fieri credidit. Si verò misericordia iudicis attenditur, quia per penam iusti viri vitæ eius merita cumulantur, æquum vel potius misericors iudicium fuit. Igitur & vera Job dixit, dum vitam cum flagello pensavit: & Deus non iniusto iudicio Job afflixit, quia merita ex flagello cumulavit: & diabolus quod promiserat, non implevit; quia beatus Job inter verba quæ durum sonant, & à vera sententia & à mente humili non recessit. Sed hæc afflictivi verba minùs fortasse intelligimus, nisi sententiam iudicis cognoscamus. Qui cum inter utrasque partes sententiam daret, dicit amicis Job: *Non estis locuti coram me rectum, sicut servus meus Job. Quis ergo stulta mente beatum Job in locutione sua peccasse fateatur, dum ipsa voce iudicis rectè locutus asseritur? Quam quidem vocem si ad personam sanctæ Ecclesiæ referamus, infirmis eius membris non incongruè aptamus, quæ persecutionis eius tempore, dum & merita illius & flagella considerant, quia iniustos florere conspiciunt, & iustos interire; hoc iustum esse nullatenus suspicantur. Bene autem beati viri voce subditur: [Et flagellis suis me cinxerit.] Aliud quippe est flagellis perculti, aliud cingi. Flagellis namque percussimus, cum consolationem & in doloribus ex rebus aliis habemus. Nam cum tanta nos afflictio deprimat, ut ex nullius rei consolatione respirare animus possit, non jam flagellis solummodo ferimur, sed etiam cingimur: quia tribulationum verberibus ex omni parte circumdamur. Cinctus enim flagellis Paulus fuerat, cum dicebat: *Foris pugna, intus timores.* Cinctus flagellis fuerat, cum dicebat: *Periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, & cetera, quæ ita enumerat, ut nusquam se habuisse requiem ostendat.* Sancta verò Ecclesia cum tribulationum suarum flagellis cingitur, in ea infirmi quique in pusillanimitatis casu rediguntur: ita ut se eo jam desperatos existiment, quod exaudiri se tardiùs vident. Rectè adhuc etiam ex eorum typo sancti viri voce subjungitur: [Ecce, clamabo vim patiens, & nemo exaudiet: vociferabor, & non est qui iudicet.] Omnipotens Deus quid nobis profuturum esse valeat sciens, dissimulat exaudire dolentium vocem, ut augeat utilitatem, ut purgetur vita per penam, & quietis tranquillitas, quæ hic inveniri non valet, alibi quaeratur. Sed hanc dispensationis gratiam*

A nonnulli etiam fidelium ignorant. Ex quorum etiam persona nunc dicitur: [Ecce, clamabo vim patiens, & nemo exaudiet: vociferabor, & non est qui iudicet.] Non est enim qui iudicet, dicitur, quando iudicare dissimulat ipse qui est, quia causam nostram contra adversarium, præter eum, qui iudicet non est. Nec tamen hoc sine iudicio est, quod iudicium differtur: quia cum hæc beatus Job diceret, & sancti viri merita, & adversarii poena crescebat. Hoc ipsum ergo iudicium differre iudicis est. Sed aliud est, quod iuste intrinsecus disponit Deus, aliud quod foris flagellis attritus expetit animus. Unde adhuc de ipsa verberum depressione subjungit.

Quod electi nonnumquam ignorantia vel infirmitate peccant, sed ad amissam iustitiam per penitentiam redeunt.

CAPUT XV.

Semitam meam circumsepsi, & transire non possum, & in calle meo tenebras posui. Circumseptam * al. verberibus semitam suam vidit, cum transire ad securitatem cupiens, evadere flagella non potuit. Et quia se percute apexit, nec tamen percussione dignam vitam in semetipso reperit, quasi in calle cordis, ignorantia suæ tenebras invenit, qui cur ita flagellaretur penetrare non potuit. Quod ad infirma quoque membra sanctæ Ecclesiæ non incongruè refertur, quando per hoc quod pravè se egisse meminunt, à bono quoque opere retardantur; & ex infirmitate propria timidi, bona contra hæc fortia aggredi non præsumunt. Timent enim magna bona incipere, qui se in suis actibus infirmos esse meminerunt. Et cum plerumque etiam bonum quod eligant nesciunt, quasi in calle suo positas tenebras perhorrescunt. Nam sæpe ita de suo opere fit animus incertus, ut ignoret omnino quid virtus, quid culpa sit. In calle ergo suo tenebras invenit, qui in his quæ agere appetit, quid eligere debeat, nescit. Quia igitur sæpe infirmitate, nonnumquam verò ignorantia peccatur, ex infirmantibus membris dicitur: [Semitam meam circumsepsi, & transire non possum.] Ex eis verò, qui ad ipsum opus bonum quod eligant, caligant, subditur: (Et in calle meo tenebras posui.) Ex poena etenim culpæ est, videre bonum quod agere debeat, & tamen implere non posse: & rursus, ex graviore poena culpæ est, quod agere debeat nec videre. Unde & contra hæc utraque Psalmistæ voce dicitur: *Domine illuminatio mea, & salus mea, quem timebo?* Contra ignorantiam enim tenebras illuminatio, contra infirmitatem verò salus est Dominus: quando & ostendit quid debeat ad agendum appeti, & vires præbet, ut quod ostenderit, possit impleri. Sequitur.

Quod corona à capite abstrahitur, cum à præpositis bona spiritualia negliguntur.

CAPUT XVI.

Spoliavit me gloria mea, & abstulit coronam de capite meo. Quod cuncta hæc beati viri in afflictione positi personæ convenient, dubium non est. Sed quia hystoriae verba patent, iuxta litteram expositione non indigent. Oportet ergo ut per sensum debeant mysticos investigari. Ait namque: (Spoliavit me gloria mea.) Gloria quippe uniuscuiusque iustitia est. Sicut verò vestimentum tegit à frigore, ita iustitia munit à morte. Unde non immeritò iustitia vestimento comparatur, cum per Prophetam dicitur: *Sacerdotes tui induantur iustitia.* Quia verò afflictionis suæ tempore hoc iustitiæ vestimentum, quod apud Deum protegit, sancta Ecclesia in membris suis infirmantibus amittit, dicitur rectè: (Spoliavit me gloria mea;) id est, iustitia ab infirmis ablata est, quæ ab eis auferri non posset, si

2. Cor. 7.
b

2. Cor. 11. f

medullitus inhaesisset: sed idcirco tolli potuit, quia A inter flagella quae exterius feriunt, cogitationes noxias in mentibus fundant, post furorem Domini rectè subjungitur:

Quod diaboli, latrones Dei dicuntur: ideo latrones, quia semper nocendi voluntatem habent: ideo Dei, quia etiam in hoc quod male volunt, divinae serviunt voluntati, quae per eorum ministerium iuste homines vel punit vel damnat.

CAPUT XVIII.

Simul venerunt latrones ejus, & fecerunt sibi viam *Sper me.*] Latrones namque ejus, maligni sunt spiritus, qui exquirendis hominum mortibus occupantur. Qui viam sibi in afflictorum cordibus faciunt, quando inter adversa, quae exterius tolerantur, cogitationes quoque pravas immittere non desistunt. De quibus adhuc dicitur: [*Et obfederunt in gyro tabernaculum meum.*] In gyro enim tabernaculum obsident, quando ex omni latere suis tentationibus mentem cingunt. Quam modò lugere de temporalibus, modò desperare de aeternis, modò in impatientiam ruere, atque in Deam blasphemiae verba jaculari, pessima suggestione persuadent. Quae tamen verba, ut jam praediximus, beato Job etiam juxta historiam congruunt: qui dum mala quae per tulit, ante oculos congestit, non quasi corrigendum filium, sed quasi hostem percussum se esse judicavit. Per quem sibi etiam latrones ejus viam fecerunt: quia maligni contra eum spiritus licentiam percussio- nis acceperunt. Cujus in gyro tabernaculum obfederunt: quia sublatis rebus & filiis, etiam corpus ejus omne vulneribus attriverunt. Sed mirum valde est, cum latrones diceret, cur addidit, ejus, ut videlicet eosdem latrones Dei esse monstraret. Quia in re, si voluntas ac potestas malignorum spirituum discernatur, cur latrones Dei dicantur, aperitur. Maligni quippe spiritus, ad nocendum nos incessabiliter anhelant: sed cum pravam voluntatem ex se metipsis habeant, potestatem tamen nocendi non habent, nisi eos voluntas summa permittat. Et cum ipsi quidem injustè nos laedere appetunt, quemlibet tamen laedere, non nisi justè à Domino permittuntur. Quia ergo in eis voluntas injusta est, & potestas justa: & latrones dicuntur, & Dei, ut ex ipsis sit quòd inferre mala injustè desiderant, & ex Deo, quòd desiderata justè consummant. Sed quia, ut saepe jam diximus, sanctus vir positus in dolore poenarum, modò suis, modò Ecclesiae, modò Redemptoris nostri vocibus utitur: & plerumque sic sua narrat, ut tamen per typum ea quae sunt sanctae Ecclesiae ac Redemptoris nostri, proferat: postposita paulisper cura historiae, in his quae subjungit, qualiter Redemptoris nostri vocibus congruas, demonstramus. Sequitur:

Quod qui percussione flagelli superatur, non quasi filius, sed quasi hostis feritur.

CAPUT XVII.

Iratus est contra me furor ejus, & sic me habuit *Quasi hostem suum.*] Prædicatore quippe egregio attestante didicimus, quia fidelis est Deus, & non patietur nos tentari supra id quod possumus ferre: sed faciet cum tentatione preventum, ut possimus sustinere. Per Prophetam quoque Dominus dicit: *Plagam inimici percussit te, castigatione crudeli.* Qui ergo ita percutitur, ut vires illius à percussione superentur, non hunc Dominus jam quasi filium per disciplinam, sed quasi hostem per iram ferit. Cum ergo virtutem nostrae patientiae flagella transeunt, valde metuendum est, ne peccatis nostris exigentibus, non jam quasi filij à patre, sed quasi hostes à Domino feriamur. Et quia fit plerumque, ut etiam maligni spiritus afflictorum cordibus multa suadeant, atque

Allegoricè ad Christum & Synagogam referuntur sequentia.

CAPUT XIX.

Fratres meos longè fecit à me, & noti mei quasi *Alieni recesserunt à me. Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti sunt mei.*] Hoc melius ostendimus, si Joannis ad medium testimonium proferamus, qui ait: *Inpropria venit, & sui eum non receperunt.* Ab eo quippe fratres longè facti sunt, & noti recesserunt, quem tenentes legem, prophetare Hebraei noverant, & praesentem minimè recognoscebant. Unde rectè dicitur: [*Dereliquerunt me propinqui mei: & qui me noverant, obliti sunt mei.*] Judaei etenim propinqui per carnem, noti per legis instructionem, quasi obliti sunt quem prophetaverant, dum eum & incarnandum verbis legis canerent, & incarnatum verbis perfidiae negarent. Sequitur: [*Inquilini domus mea, & ancilla*

1. Cor. 10. c

Hier. 305 b

10an. 1. b

sicut alienum habuerunt me.] Inquilini domus Dei A fuerunt sacerdotes, quorum origo in Dei seruitio deputata, jam per officium in conditione tenebatur. Ancillae autem non immeritò intelliguntur Levitarum animae, ad secreta tabernaculi, quasi ad interiora cubiculi familiariter seruitantes. Dicat ergo de sacerdotibus sedulâ curâ seruientibus, dicat de Levitis ad interiora domus Dei obsequentibus: (*Inquilini domus mea, & ancilla sicut alienum habuerunt me:*) quia incarnatum Dominum, quem dum per legis verba prædixerant, cognoscere ac venerari noluerunt. Qui adhuc apertius, quodd ab eorum perversa voluntate non sit cognitus, manifestat, cum subdit: (*Et quasi peregrinus fui in oculis eorum.*) Redemptor etenim noster dum à synagoga cognitus non est, in domo sua quasi peregrinus extitit. Quod apertè Propheta testatur, dicens: *Quare sicut colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?* Quia enim ut Dominus auditus non est, non possessor agri, sed colonus est creditus. Qui quasi viator ad manendum tantummodo declinavit: quia paucos ex Judæa abstulit, & ad vocationem gentium pergens, iter cœptum peregit. Peregrinus ergo in eorum oculis fuit: quia dum sola quæ videre poterant, cogitabant, non valuerunt intelligere in Domino, quod videre non poterant. Dum enim despiciunt carnem visibilem, non pervenerunt ad invisibilem majestatem. Dicatur igitur rectè: (*Et quasi peregrinus fui in oculis eorum.*) De quo adhuc populo apertè subjungitur: (*Servum meum vocavi, & non respondit.*) Quid enim Judaicus populus nisi servus fuit, qui non amore filij obsequabatur Domino, sed timore servili: Quod contra nobis per Paulum dicitur: *Non accepistis spiritum servitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus, Abba, pater.* Hunc igitur servum vocavit Dominus, quia collatis muneribus, quasi emissis cum vocibus ad se ducere studuit. Sed non respondit: quia digna opera donis ejus reddere contempsit. Vocat enim nos Deus, cum muneribus prævenit: respondemus verò vocationi ejus, cum dignè juxta precepta munera deservimus. Quia ergo tot muneribus Judaicum populum prævenit, dicat: (*Servum meum vocavi*) Sed quia etiam post tot munera eum contempsit, subjungat: (*Et non respondit.*) Sequitur:

Quod multifarie olim Deus locutus est patribus in Prophetis, novissime ore proprio locutus est.

CAPUT XX.

22. **O***re proprio deprecabar illum.* Ac si apertius diceret: Ego ille, qui ante incarnationem meam tot ei præcepta facienda per Prophetarum ora mandaveram, incarnatus ad eum veniens, ore eum proprio deprecabar. Unde & Matheus, cum præcepta ab eo dari in monte describeret, ait: *Aperiens os suum, dixit.* Ac si patenter dicat: Tunc os suum aperuit, qui prius aperuerat ora Prophetarum. Hinc est etiam quod de illo ab sponsa præsentiam ejus desiderante dicitur: *Osculetur me osculis oris sui.* Sancta quippe Ecclesia quot præcepta ex ejus prædicatione cognovit, quasi tot oris ejus oscula accepit. Bene autem dicitur: (*Deprecabar:*) quia in carne monstratus, dum mandata vitæ humiliter dixit, quasi superbientem servum, ut viveret, rogavit. Ubi & apertè subditur:

Quod halitus Christi odor sit carnis ejus.

CAPUT XXI.

H*alitus meum exhorruit uxor mea.* Quid uxor Domini, nisi synagoga accipitur, in legis fœdere, carnali ei intelligentia subiecta? Halitus verò

ex carne est. Sed infidelis populus earnem Domini carnaliter intellexit, quia purum hunc hominem credidit. Halitus ergo ejus uxor exhorruit: quia synagoga eum quem videbat hominem, Deum credere expavit. Cumque ab ejus ore verba corporaliter audiret, in eo intelligere divinitatis arcana recusavit, & creatorem non esse credidit, quem creatum vidit. Carnis ergo halitus carnalis uxor exhorruit, quæ carnalibus sensibus dedita, incarnationis ejus mysterium non agnovit. Sequitur:

Quomodo Deus, cum spiritus sit, membra corporaliter habere dicatur.

CAPUT XXII.

E*t orabam filios uteri mei.* In Deo, qui corporis formâ non circumscriptur, membra corporis, id est, manus, oculus, uterus ita nominantur, ut ex membrorum vocabulis, effectus ejus potentie designentur. Oculos quippe habere dicitur, quia cuncta videt: manus habere describitur, quia cuncta operatur: in utero autem proles concipitur, quæ in hac vita profertur. Quid ergo uterum Dei, nisi ejus consilium debemus accipere, in quo ante sæcula per prædeterminationem concepti sumus, ut creati per sæcula producatur? Deus ergo qui manet ante sæcula, uteri sui filios oravit: quia eos quos potenter per divinitatem condidit, incarnatus veniens humiliter rogavit. Sed quia in ipsa carne qua apparuit, ab eorum estimatione despectus est, subjungitur: (*Stulti quoque despiciabant me.*) Sapientibus à veritatis fide cadentibus, rectè de stultis quoque additur: quia dum Dominum Pharisei ac legisperiti despicerent, eorum incredulitatem etiam populi turba secuta est: quæ in eo quod hominem vidit, Redemptoris mundi prædicamenta despexit. Nam sæpe stultorum nomine, hi qui sunt in plebe pauperes, designantur. Unde & per Hieremiam dicitur: *Dixi, forsitan pauperes sunt & stulti, ignorantiam viam Domini, & iudicium Dei sui.* Relictis autem mundi sapientibus atque divitibus, Redemptor noster quærere pauperes & stultos venerat. Unde nunc quasi in augmentum doloris dicitur: (*Stulti quoque despiciabant me.*) Ac si apertè diceretur: Ipsi etiam me despexerunt, pro quibus sanandis stultitiam prædicationis assumpsit. Scriptum quippe est: *Quia in Dei sapientia non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis salvos facere credentes.* Verbum quippe Dei sapientia est; sed stultitia hujus sapientie diæta est caro Verbi: ut quia carnales quique per carnis suæ prudentiam pertere non valebant ad sapientiam Dei, stultitia prædicationis, id est, per incarnationem Verbi sanarentur. Ait ergo: (*Stulti quoque despiciabant me.*) Ac si apertè diceretur. Et ab ipsis despectus sum, pro quibus stultus æstimari veritus non sum. Et quia Judæorum plebs cum miracula nostri Redemptoris cerneret, hunc ex signis honorabat, dicens: *Hic est Christus:* cum verò humanitatis ejus infirma conspiceret, eum creatorem credere dedignabatur, dicens: *Non, sed seducit turbas;* rectè subjungitur: (*Et cum ab eis recessissem, detrahebant mihi.*) Quasi accedebat quippe ad corda populorum Dominus, cum eis miracula demonstraret: & quasi recedebat, cum nulla signa ostenderet. Sed recedenti Domino detrahebant, cum à miraculis quiescenti præbere fidem nolebant. Sed quid mirum eum perire ista à plebibus, cum ipsi quoque, qui legis doctores esse videbantur, qui eum verbis propheticeis incarnandum esse perhibebant, & incarnatum viderunt, & ab eo tamen perfidie interruptione divisi sunt? De quibus subditur: (*Abominati sunt me quondam consiliarii mei: & quem maxime diligebam, aversus est me.*) Cunctis liquet, quia Deus consiliariis non eget, qui ipsi quoque consiliariis hominum,

Hiere.
14. b

Rom. 8. c

Hiere. 1

1. Cor. 1

Marc.
13. c

Joan. 7. b

23.

Rem. II.
ex Iſai.
40.
Mat. 25.
d

nū sapientiæ conſilium præbet. De quo etiam ſcrip-
tum eſt: *Quis cognovit ſenſum Domini, aut quis ejus
conſilium ſuit?* Sed quemadmodum cum panis vel
veſtimentum egenti tribuitur, hoc ſe Dominus ac-
cepit teſtatur: ita cum neſcienti cuilibet rectum
conſilium datur, hoc ipſe accipit, cujus ille mem-
bra noſtri Redemptoris ſumus: & ſicut ipſe in no-
bis per miſericordiam largitatis paſcitur, ita ipſe
in nobis per doctrinæ conſilium juvatur. Scribæ ita-
que & legis doctores, qui erudire populos ad vitam
conſueverant, quid aliud quàm venturi Redem-
ptoris conſiliarij fuerunt: *Qui tamen dum incarnat-
um Dominum conſpicerent, conſiliis ſuis multos
ab ejus fide diverſerunt, quamvis prius ad creden-
dum incarnationis ejus myſterium per Prophe-
tarum verba multos docuiſſe viderentur.* Et quia ille
apud Deum magis in amore eſt, qui ad ejus amo-
rem plurimos trahit, adhuc de eodem legis docto-
rum atque Phariſæorum ordine ſubditur: *[Et quem
maximè diligebam, averſus eſt me]* Ipſe enim or-
do ſuadente perfidia, à fide veritatis averſus eſt,
qui prius in labore prædicationis ſerviens, maximè
diligebatur: quem non ſolum ad non credendum,
ſed uſque ad perſequendum quoque Dominum popu-
lorum turba ſecuta eſt, & uſque ad paſſionem il-
lius ſevitiæ facibus accenſa. In qua videlicet paſſio-
ne diſcipulorum corda turbata ſunt. Unde & nunc
ſubditur:

*Quòd alle gorice paſſionis tempore, adherente Chriſto
ſexu infirmiori, fugerunt Apoſtoli: & dubitanti-
bus de reſurrectione diſcipulis, tantum in eis ſu-
pererant labia ſermonis.*

CAPUT XXIII.

Pelli mea, conſumptis carnibus, adhaeſit os meum.]

In oſſe fortitudo, in carnibus verò infirmitas
corporis designatur. Quia igitur Chriſtus & Ec-
cleſia una perſona eſt, quid per os, niſi ipſe Domi-
nus designatur? quid per carnem, niſi diſcipuli, qui
paſſionis ejus tempore infirma ſapuerunt? Per pel-
lem verò, quæ exterior carne manet in corpore,
quid niſi illa ſanctæ feminæ figurantur, quæ ad
præparanda ſubſidia corporis, exterioribus Domi-
no miniſteriis ſerviebant? Nam cum ejus diſcipuli
quamvis necdum firmi veritatis fidem populis præ-
dicarent, oſſi ſuo inhærebant carnes. Et cum ſan-
ctæ mulieres ea quæ neceſſaria erant, exteriora præ-
pararent, quaſi pellis exteriori manebant in corpore.
Sed cum ad crucis horam ventum eſt, ejus diſcipu-
los gravis ex perſecutione Judæorum timor invaſit:
fugerunt ſinguli, mulieres adhaerunt. Quasi ergo
conſumpta carne, os Domini pelli ſuæ adhaeſit: quia
fortitudo ejus, paſſionis tempore fugientibus diſci-
pulis, juxta ſe mulieres invenit. Stetit equidem ali-
quamdiu Petrus, ſed tamen poſt territus negavit.
Stetit etiam Joannes, cui ipſo crucis tempore di-
ctum eſt: *Ecce mater tua.* Sed perſeverare minimè
potuit: quia de ipſo quoque ſcriptum eſt, quòd ado-
leſcens quidam ſequeretur illum amictus ſindone ſuper
nudo, & tenuerunt eum: at ille rejeſta ſindone, nu-
dus profugit ab eis. Qui eſt poſt, ut verba Redem-
ptoris ſui audiret, ad horam crucis rediit, prius tam-
en territus fugit. Mulieres autem non ſolum non
timuiſſe, neque fugiſſe, ſed etiam uſque ad ſepul-
crum ſtetiſſe memorantur. Dicat ergo: *[Pelli mea,
conſumptis carnibus, adhaeſit os meum.]* Hoc eſt, hi
qui meæ fortitudini propinquis inhære debue-
rant, paſſionis meæ tempore timore conſumpti
ſunt: & eas, quas ad exteriora miniſteria poſui, in
paſſione mea ſine formidine inhære mihi fideliter
inveni. Ubi & aperte ſubintelligitur, quòd hæc ver-
ba per myſterium dicantur, dum ſequitur: *[Et de-*

S. Greg. Tom. I.

reliſta ſunt tantummodo labia circa dentes meos.]
Quid enim circa dentes aliud quàm labia habem-
us, etiam ſi nulla flagella patiamur? Sed quid per
labia, niſi locutio, quid per dentes, niſi ſancti Apo-
ſtoli designantur? *Qui* in hoc Eccleſiæ corpore id-
circo ſunt poſiti, ut vitam carnalium correptione
mordeant, eamque à ſuæ pertinaciæ duritia con-
fringant. Unde & eidem primo Apoſtolorum quaſi
denti in ejus corpore poſito dicitur: *Maſta, & man-*

duca. Sed quia paſſionis ejus tempore, iſti dentes
præ timore mortis amiſerunt morſum correptionis,
amiſerunt fiduciam roboris, amiſerunt efficaciam
omnimodæ operationis; ita ut duo ex illis ambu-
lantes, poſt ejus mortem ac reſurrectionem in via
loquerentur & dicerent: *Nos ſperabamus, quia ipſe
eſſet redempturus Iſrael;* rectè nunc dicitur: *[Et
dereliſta ſunt tantummodo labia circa dentes ap-
oſtoli.]* Confabulabantur adhuc de illo, ſed jam in illum
minimè credebant. Tantummodo ergo labia circa
dentes ejus remanſerunt: quia virtutem bonæ ope-
rationis amiſerunt, & ſola de illo confabulationis
verba retinebant. Perdiderant morſum correptionis,
& habebant motum locutionis. Labia itaque
tantummodo circa dentes reliſta ſunt, quia adhuc
quidem confabulari noverant; ſed prædicare jam
eum, aut mordere infidelium vitia formidabant.
Peractis itaque hiſ quæ in voce capitis dixit, ad pro-
pria beatus Job verba revertitur, dicens: *[Miſe-
remini mei, miſere mini mei, ſaltem vos amici mei,
quia manus Domini tetigit me.]* Hoc habere ſolet
proprium mens piorum, quòd cum iniuſta ab ad-
verſariis patitur, non tam ad iram, quàm ad preces
moveatur: ut ſi moderari eorum pravitas placidè
valeat, plus deprecari eligant, quàm iracſci. Unde
rectè nunc dicitur: *[Miſere mini mei, miſere mini
mei, ſaltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit
me.]* Ecce eos, à quibus ſemper contumeliis ſe af-
flixi conſiderat, amicos vocat: quia bonis menti-
bus etiam ipſa ſunt proſpera, quæ videntur adver-
ſa. Nam perverſi quique bonorum dulcedine aut
convertuntur, ut redeant; & eo ipſo amici ſunt,
quòd boni ſunt: aut in malitia perſeverant; & in
hoc quoque etiam nolentes amici ſunt: quia ſi qua
bonorum delicta ſunt, ea ſuis perſecutionibus etiam
neſcientes purgant. Notandum quoque, quòd eis
quæ ſecretò apud Deum geſta ſunt, beati viri in
publico verba concordant. A ſatan quippe percuf-
ſus fuerat: nec tamen percuffionem ſuam ſatanæ tri-
buit, ſed tactum ſe manu Domini appellat, ſicut
ipſe quoque ſatan dixerat: *Mitte manum tuam, &
tange os ejus & carnem, ſi non in faciem benedixeris
tibi.* Sciebat quippe vir ſanctus, quia & per hoc
ipſum quòd perverſa voluntate contra ſe ſatan ege-
rat, poteſtatem non à ſemetipſo, ſed à Domino
habebat. Sequitur:

*Quòd ſuperbi rectores iſta infirmos affligant, quaſi ipſi
de infirmitate nihil habeant: & quòd divina manu
afflictis non tam increpatio, quam conſolatio de-
beat.*

CAPUT XXIV.

*Quare perſequimini me ſicut Deus, & carnibus
vneſ ſaturamini?] Non abhorret à locutione
pietatis, quòd à Deo perhibet perſequi. Eſt nam-
que perſecutor bonus, ſicut de ſemetipſo ore pro-
phético Dominus dicit: *Detrahentem oculi adver-
ſus proximum ſuum, hunc perſequer.* Cum verò
Sanctus quiſque flagellari permittitur, ſcit quod
perſecutionem contra commiſſa vitia ex interna di-
ſpenſatione patitur. Crudeles autem perſecuto-
rum mentes cum poteſtatem feriendi appetunt, con-
tra bonorum vitam non ſtudio purgationis, ſed li-
voris facibus accenduntur. Et quidem hoc faciunt,
quòd Deus omnipotens fieri permittit. Sed dum
una cauſa cum Deo, etiam per eos agitur, non ta-*

D d

men voluntas una in eadem causa servatur: quia cum omnipotens Deus amando purgationem exhibet, in iustorum pravitas saviendo malitiam exercet. Quod ergo dicitur, [*Quare persequimini me sicut Deus?*] ad exteriorem hoc percussione[m] retulit, non ad intimam intentionem: quia et si hoc agunt exteriūs, quod Deus agi disposuit, non tamen hoc quod Deus, in sua actione appetunt, ut boni ex afflictione purgentur. Quod intelligi & aliter potest. Tantū enim omnipotens Deus iustius aliena vitia percudit, quāto in semetipso nihil habet vitiorum. Homines verō cum per disciplinam alios feriunt, sic alienam infirmitatem debent percutere, ut etiam ad suam noverint oculos revocare: ut ex semetipsis considerent, quāto alii feriendo parcant, cum se quoque ipsos dignos percussione[m] non ignorant. Itaque nunc dicitur: [*Quare persequimini me sicut Deus?*] Ac si apertē diceretur: Ita me ex infirmitatibus meis affligitis, ac si ipsi more Dei de infirmitate nihil habeatis. Unde considerandum est, quod si qui fortasse sint, qui asperitate correptionis indigeant: tunc eis dura correptio à nobis admovenda est, cum Dei manus cessat à verbere. Cum verō superna flagella infunt, non à nobis jam correptio, sed consolatio debetur: ne dum * in dolore increpationem jungimus, percussione[m] percussione[m] lociemus. Bene autem subditur: [*Et carnibus meis saturamini?*] Quorum mens proximorum pœnas elurit, saturari proculdubio alienis carnibus querit. Sciendum quoque est, quia hi etiam qui aliena vitæ detractio[n]e pascentur, alienis proculdubio carnibus saturantur. Unde per Salomonem dicitur: *Noli esse in convivio potatorum, neque comedas cum eis qui carnes ad vescendum conferunt.* Carnes quippe ad vescendum conferre, est in collocatione derogationis vicissim proximorum vitia dicere. De quorum illic pœna mox subditur: *Quia vacantes potibus, & dantes symbolum consumuntur, & vestietur pannis dormitatio.* Potibus vacant, qui de opprobrio aliena vitæ se decibant. Symbolum verō dare, est, sicut unusquisque solet pro parte sua cibos ad vescendum, ita in confabulatione detractio[n]is verba conferre. Sed vacantes potibus, & dantes symbolum consumuntur: quia, sicut scriptum est: *Omnis detractor eradiciabitur.* Vestietur autem pannis dormitatio: quia despectum & inopem à cunctis bonis operibus mors sua invenit, quem hic ad aliena vitæ exquirenda crimina detractio[n]is suæ languor occupavit. Sed tor dura quæ beatus Job sustinet, dignum non est ut per silentium transeant, eaque à notitia hominum ignorantia obsecritas tegat. Tanti quippe edificari ad servandam patientiam valent, quanti implente se superna gratia, ejus patientia facta cognoverint. Unde & idem beatus Job in exemplum vult pertrahi flagella quæ ferunt, qui statim subjungit dicens:

Quod per plumbi laminam, Iudaorum corda accipiantur, in quibus lex scripta divinitus cito deleri potuit: per silicem vero Gentiles, in quibus lex magno labore sculpta perseverat.

CAPUT XXV.

Quis mihi tribuat, ut scribantur sermones mei? Quis mihi det, ut exarentur in libro stylo ferreo, & plumbi lamina, vel celte sculpantur in silice? Cuncta quæ beatus Job pertulit, quia forti patrum sententia edoctus gravis ille Iudaorum populus agnovit, stylo ferreo & plumbi lamina scripta sunt. Quia verō hæc etiam dura Gentilium corda cognoverunt, quid ea nisi in silice sculpta videntur? Et notandum, quia in plumbo quod scribitur, ipsa metalli mollitie citius deleretur: in silice verō tardius quidem valent litteræ imprimi, sed difficilior deleri. Non ergo immeritō per plumbi laminam Iudæa exprimitur, quæ præcepta Dei & sine labore

A percepit, & cum celeritate perdidit. Rectè per silicem gentilitas figuratur, quæ verba sacri eloquij vix custodienda suscipere potuit, sed tamen fortiter suscepta servavit. Per stylo verō ferreum, quid aliud quàm fortis Dei sententia designatur? Unde & per Prophetam dicitur: *Peccatum Iudæ scriptum est stylo ferreo in ungue adamantino.* In ungue finis est corporis. Ita verō lapis durus est adamas, ut ferro non valeat secari. Per stylo verō ferreum, fortis sententia; per unguem verō adamantinum, finis signatur æternus. Peccatum itaque Iudæ stylo ferreo in ungue adamantino scriptum dicitur: quia culpa Iudæorum per fortem Dei sententiam in finem servatur infinito. Rectè quoque per plumbi laminam eos accipimus, quos avaritia pondus gravat, quibus per increpationem Prophetam dicitur: *Filius hominum, usqueque graves corde?* Per plumbum namque, cuius natura gravis est ponderis, peccatum avaritiæ specialiter designatur: quod mentem quam infecerit, ita gravem reddit, ut ad * petenda sublimia attolli nequaquam possit.

Quid sit, quod in Zacharia scriptum est de talento plumbi & massa plumbea missa in os amphora, super quam sedebat impietas, & de duabus mulieribus alas habentibus.

CAPUT XXVI.

Hinc enim in Zacharia scriptum est: *Leva oculos tuos, & vide. Quid est hoc, quod egreditur? Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens, & dixit: Hæc est oculus eorum in universa terra.* Et ecce talentum plumbi portabatur, & ecce mulier una sedens in medio amphora, & dixit: *Hæc est impietas. Et projecit eam in medio amphora, & misit massam plumbeam in os ejus.* Qui de hac visione amphora, & mulieris, & plumbi, ut latius quid cognovisset ostenderet, adhuc secutus adjunxit: *Et leva vi oculos meos, & vidi: & ecce duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum, & habebant alas quasi alas milvi, & levaverunt amphoram inter terram & celum. Et dixi ad Angelum qui loquebatur in me: Quo iste deserunt amphoram? Et dixit ad me: *Vt edificetur ei domus in terra Sennaar.* Quod Prophetæ testimonium inutiliter pro documento plumbi protulimus, si non etiam reperentes exponamus. Ait enim: *Leva oculos, & vide. Quid est hoc quod egreditur? Et dixi: Quidnam est? Et ait: Hæc est amphora egrediens.* Volens Deus Prophetæ ostendere humanum genus, ex qua ab eo maximè culpa debebatur, per imaginem amphora quasi patens os avaritiæ designavit. Avaritia quippe velut amphora est, quæ os cordis in ambitu apertum tenet. Et dixit: *Hæc est oculus eorum in universa terra.* Multos obtusi sensus homines cernimus, & tamen eos in malis actibus astutos videntur; Prophetæ quoque attestante, qui ait: *Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nesciunt.* Hi itaque sensu torpent, sed in his quæ appetunt, avaritiæ stimulis excitantur: & qui ad bona videnda cæci sunt, excitantibus præmiis, ad peragenda mala vigilantes fiunt. Unde rectè de hac eadem avaritia dicitur: *Hæc est oculus eorum in universa terra.* Et ecce talentum plumbi portabatur. Quid est talentum plumbi, nisi ex eadem avaritia pondus peccati? Et ecce mulier una sedens in medio amphora. Quam mulierem, ne fortassis quæ esset dubitare possemus, illico Angelus innotuit. Nam illic mox sequitur: *Et dixit: Hæc est impietas. Et projecit eam in medio amphora.* Impietas in medio amphora projicitur, quia nimirum in avaritia semper impietas tenetur. *Et misit massam plumbi in os ejus.* Massa plumbi in os mulieris mittitur: quia scilicet impietas avaritiæ, peccati sui pondere gravatur. Si enim ad ea quæ deorsum sunt, non ambiret, erga Deum ac proximos impia nequaquam*

28. existeret. *Et levavi oculos meos, & vidi: & ecce* A
duæ mulieres egredientes, & spiritus in alis earum.
 Quid aliud in his duabus mulieribus accipimus,
 nisi duo principalia vitia, superbiam videlicet,
 & gloriam inanem, quæ impietati absque ulla du-
 bitatione conjuncta sunt? Quæ & in alis suis spi-
 ritum habere narrantur: quia in actionibus suis
 satanæ voluntati deserviunt. Ipsum quippe Pro-
 pheta spiritum appellat, de quo Salomon ait: *Si*
 Eccl. 10 *spiritus potestatem habentis ascenderit super te, lo-*
 cum tuum ne dimiseris. & de quo in Evangelio
 Matt. 12 *Dominus dicit: Cum immundus spiritus exierit* B
ab homine, ambulat per loca arida & inaquosa. Spi-
 ritus in alis earum est: quia superbia & inanis
 gloria per omne quod agunt, satanæ voluntati
 famulantur. *Et habebant alas, quasi alas milvi.*
 Milvus semper naturæ studet insidiari pullorum.
 Istæ ergo mulieres alas habent, quasi alas milvi:
 quia actiones earum diabolo sunt proculdubio simi-
 les, qui insidiatur semper vitæ parvulorum. *Et le-*
vaverunt amphoram inter cælum & terram. Superbia
 & vana gloria habent hoc proprium, ut eum quem
 infecerint, in cogitatione sua super ceteros homi-
 nes extollant: & modò per ambitum rerum, modò
 per desiderium dignitatum quem semel captum te-
 nuerint, quasi in honoris altitudinem elevent. Qui
 autem inter cælum & terram est, & ima deserit, &
 superiora minime attingit. Levant ergo istæ mu-
 lieres amphoram inter cælum & terram: quia su-
 perbia & inanis gloria mentem per avaritiam ho-
 noris captam ita elevant, ut quoslibet proximos de-
 spicientes quasi ima deserant, & alta gloriantes pe-
 rant. Sed tales quique dum superbiunt, & eos men-
 te transeunt cum quibus sunt, & superioribus ci-
 vibus minime junguntur. Amphora ergo levata in-
 ter terram & cælum dicitur: quia avari quique per
 superbiam atque inanem gloriam & proximos jux-
 ta se despiciunt, & superiora, quæ ultra ipsos sunt,
 nullatenus apprehendunt. Inter terram itaque &
 cælum feruntur: quia nec æqualitatem fraternitatis
 in infimis per charitatem tenent, nec tamen summa
 pertingere sese extollendo prevalent. *Et dixi ad* D
Angelum, qui loquebatur in me: Quò ista deserunt
amphoram? Et dixit ad me: Ut ædificetur ei domus
in terra Sennaar. Eidem amphoræ ædificatur do-
 mus in terra Sennaar. Sennaar quippe fœtor eorum
 dicitur. Et sicut bonus odor ex virtute est, Paulo
 2. Cor. 2. attestante, qui ait: *Odorem notitia sua manifestat*
per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus
 Deo: ita e contrario fœtor ex vitio. Radix enim est
 1. Tim. 5 omnium malorum cupiditas. Et quia quodlibet
 malum per avaritiam gignitur dignum est ut do-
 mus avaritiæ in fœtore construatur. Sciendum
 quoque est, quòd Sennaar latissima vallis est, in qua
 turris à superbientibus ædificari cœperat, quæ, lin-
 guarum facta diversitate, destructa est. Quæ scilicet
 turris Babylon dicta est, pro ipsa videlicet confu-
 sione mentium atque linguarum. Nec immeritò
 ibi avaritiæ amphora ponitur, ubi Babylon, id est,
 confusio ædificatur, quia dum per avaritiam & im-
 pietatem certum est omnia mala exurgere, rectè
 hæc ipsa avaritia atque impietas in confusione per-
 hibentur habitare. Hæc paucis per excessum dixi-
 mus, ut peccati pondus exprimi per plumbi lami-
 nam monstraremus. Quæ tamen beati Job verba
 sanctæ quoque Ecclesiæ congruunt, quæ duo sacri
 eloquij testamenta custodiens, quasi secundo ser-
 mones suos scribi expetit, dicens: *Quis mihi tri-*
buat, ut scribantur sermones mei? quis mihi det, ut
exarentur in libro? Quæ quia forti sententia mo-
 dò per pondus avaritiæ gravibus, modò autem du-
 ris cordibus loquitur, stylo ferreo in plumbi lami-
 na, vel celte in silice scribit. Sed jure beatum Job
 Redemptoris nostri ejusque Ecclesiæ uti vocibus
 dicimus, si quid de eodem Redemptore nostro quod
 S. Greg. Tom. I.

apertè loquitur, invenimus. Quo etenim pacto cre-
 dendum est, quia ex eo aliquid per figuram insinuat,
 si eum nobis apertis vocibus non demonstrat? Sed
 jam quid de eo sentit, aperiat, omnesque nobis am-
 bages cogitationum tollat. Sequitur: [*Scio enim*
quod Redemptor meus vivit.] Qui enim non ait
 Conditor, sed Redemptor: apertè eum denunciat,
 qui postquam omnia creavit, ut nos de captivitate
 redimeret, inter nos incarnatus apparuit, suaque
 passione nos à perpetua morte liberavit. Et notan-
 dum quanta fide in virtute ejus divinitatis adstrin-
 gat, de quo per Paulum dicitur: *Quia est crucifixus* 2. Cor. 13
est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Ait nam-
 que: [*Scio enim quod Redemptor meus vivit.*] Ac si
 apertis vocibus dicat: Infidelis quisque illum fla-
 gellatum, derisum, palmis cæsum, corona spinea
 coronatum, sputis illitum, crucifixum, mortuum
 noverit; ego illum post mortem vivere certa fide
 credendo, libera voce profiteor: quia Redemptor
 meus vivit, qui inter impiorum manus occubuit.
 Sed quid beate Job per resurrectionem illius etiam
 de tuæ carnis resurrectione confidis, aperta quæso
 voce profiteri. Sequitur:

Quod multis puri homines, quales nos sumus, cum
Christo surrexerunt, ne de resurrectione nostra ulla
dubitatio haberetur: & quod resurrectionem no-
stram etiam in elementis suis mundus imitatur.

CAPUT XXVII.

ET in novissimo die de terra surreturus sum.]
 Quia videlicet resurrectionem, quam in se ostendit,
 in nobis etiam quandoque facturus est. Resur-
 rectionem quippe, quam in se ostendit, nobis pro-
 misit: quia sui capitis gloriam sequuntur membra.
 Redemptor ergo noster suscepit mortem, ne mori
 timeremus. Ostendit resurrectionem, ut nos resur-
 gere posse confidamus. Unde & eandem mortem
 non plusquam triduanam esse voluit, ne si in illo
 resurrectio differretur, in nobis omnimodo despe-
 raretur. Quod bene de illo per Prophetam dicitur:
De torrente in via bibet, propterea exaltabit Psal. 64
 caput. Quasi enim de quodam flumine nostra pas-
 sionis non in mansione bibere, sed in via dignatus
 est: quia mortem transitorie, id est ad triduum con-
 tigit, atque in ea morte quam contigit, nequaquam
 sicut nos usque ad finem sæculi remansit.

Quod virga Levi, quæ fluxit, reliquis aridis perma-
nentibus, Christus sit, qui primitia dormientium
surrexit, reliquorum resurrectione in finem mundi
dilatata.

CAPUT XXVIII.

DUM ergo die tertio surrexit, quid in ejus
 corpore, id est, Ecclesia sequatur, ostendit.
 Exemplo quippe monstravit, quod promisit in præ-
 mio: ut sicut ipsum surrexisset fideles agnoscerent,
 ita in seipsis in fine mundi resurrectionis præmia
 sperarent. Ecce nos per mortem carnis usque ad
 finem mundi remanemus in pulvere, ille autem die
 tertia ab ariditate mortis viruit, ut divinitatis suæ
 nobis potentiam ipsa innovatione suæ carnis osten-
 deret. Quod bene per Moysen virgis duodecim in
 tabernaculo positus demonstratur. Nam cum Aaron
 sacerdotium, qui de tribu Levi fuerat, despiceretur,
 nec digna tribus quæ offerret holocausta crede-
 retur; duodecim virgæ, juxta duodecim tribus, in
 tabernaculo poni præcepta sunt: & ecce virga Le-
 vi viruit, & quid virtutis in munere Aaron haberet,
 ostendit. Quo videlicet signo quid innuitur, nisi
 quòd omnes qui usque ad finem mundi jacemus in
 morte, quasi virgæ reliquæ in ariditate remanemus?
 Sed cunctis virgis in ariditate remanentibus, virga
 Levi ad florem rediit: quia corpus Domini, veri
 D d ij

felicitet sacerdotis nostri in mortis ariditate positum, in florem resurrectionis erupit. Quo flore Aaron resurrectionis gloria Redemptor noster, qui de tribu Juda ac Levi ortus est, intercessor pro nobis esse monstratur. Ecce ergo jam virga Aaron post ariditatem floret, sed virgæ duodecim tribuum in ariditate remanent: quia jam quidem corpus Domini post mortem vivit, sed nostra adhuc corpora usque ad finem mundi à resurrectionis gloria differuntur. Unde cautè hanc eandem dilationem intulit, dicens: *[Et in novissimo die de terra surrecturus sum]* ^{30.} Habemus ergo spem resurrectionis nostræ, consideratâ gloriâ capitis nostri. Sed ne quis vel cogitatione tacita forsitan dicat, quòd ideo ille resurrexit à morte, quia unus idemque Deus & homo mortem, quam ex humanitate pertulit, ex divinitate superavit: nos verò qui puri homines sumus, à mortis surgere damnatione non possumus: rectè in resurrectionis ejus tempore, etiam multorum Sanctorum corpora resurrexerunt; ut & in se nobis exemplum ostenderet, & de aliorum qui nobis per puram humanitatem similes fuerunt, nos resurrectione roboraret: quatenus cum se homo desperaret percipere quod in se ostenderat Deus homo, hoc in se fieri posse præsumeret, quod in ipsis factum cognosceret, quos puros fuisse homines non dubitaret. Sunt verò nonnulli, qui considerantes quòd spiritus à carne solvitur, quòd caro in putredinem vertitur, quòd putredo in pulverem redigitur, quòd pulvis ita in elementa solvitur, ut nequam ab humanis oculis videatur: resurrectionem fieri posse desperent: & dum arida ossa inspiciunt, hæc vestiri carnibus, rursumque ad vitam viridescere posse diffidant. Qui si resurrectionis fidem ex obedientia non tenent, certè hanc tenere ex ratione debuerant. Quid enim quotidie nisi resurrectionem nostram in elementis suis mundus imitatur? Per quotidiana quippe momenta lux ipsa temporalis quasi moritur, dum supervenientibus noctis tenebris, ea quæ aspiciebatur subtrahitur: & quasi quotidie refurgit, dum lux ablata oculis, suppressa iterum nocte reparatur. Per momenta quoque temporum cernimus arbuta viriditatem foliorum amittere, à fructuum prolatione cessare; & ecce subito quasi ex arefcenti ligno velut quadam resurrectione veniente videmus folia erumpere, fructus grandescere, & totam arborem redivivo decore vestiri. Indefinenter cernimus parva arborum femina terræ humoribus commendari: ex quibus non longè post aspicimus magna arbuta surgere, folia pomæque proferre. Consideremus ergo parvum cujuslibet arboris semen, quod in terram jacitur, ut arbor ex illo producat: & comprehendamus, si possumus, ubi in illa tanta brevitate seminis tam immensa arbor latuit, quæ ex illo processit: ubi lignum, ubi cortex, ubi viriditas foliorum, ubi ubertas fructuum. Numquid nam in semine tale aliquid cernebatur cum in terram jaceretur? Et tamen occulto rerum omnium opifice cuncta mirabiliter ordinante, & in mollitie seminis latuit asperitas corticis, & in teneritudine illius absconsa est fortitudo roboris, & in siccitate ejus ubertas fructificationis. Quid ergo mirum, si tenuissimum pulverem, vel à nostris oculis in elementis redactum, cum vult, in hominem reformat, qui ex tenuissimis feminibus immensa arbuta redintegrat? Quia ergo rationales fumus conditi, spem resurrectionis nostræ ex ipsa debemus rerum specie & contemplatione colligere. Sed quia in nobis sensus torpuit rationis, accessit in exemplum gratia Redemptoris. Venit namque conditor noster, suscepit mortem, ostendit resurrectionem: ut qui resurrectionis spem ex ratione tenere noluimus, hanc ex ejus adjutorio & exemplo teneremus. Dicat igitur beatus Job: *[Scio quòd Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum.]* Et quisquis resurrectionis in se virtutem fieri posse desperat, verba in gentilitate positi viri fidelis erubescat, & penset, quanto pœna sit pondere ferendus, si adhuc non credit suam, qui jam resurrectionem Domini cognovit factam: si & ille suam credidit, qui adhuc Domini Jesu sperabat esse faciendam. Sed ecce resurrectionem audio, effectum tamen ejusdem resurrectionis exquiro. Credo namque, quia surrecturus sum; sed volo, ut audiam, qualis. Sciendum quippe mihi est, utrum in quodam alio subtili fortasse, vel aëreo, an in eo quo moriar, corpore resurgam. Sed si in aëreo corpore surrexero, jam ego non ero qui resurgo. Nam quomodo est vera resurrectio, si vera esse non poterit caro? Aperta ergo ratio suggerit, quia si vera caro non fuerit, proculdubio resurrectio vera non erit. Nec enim rectè resurrectio dici potest, ubi non refurgit quod cecidit. Sed has nobis beate Job dubietatis nebulas tolle: & quia per acceptam sancti Spiritus gratiam, de spe nobis loqui nostræ resurrectionis cœpisti, aperte indica, si caro nostra veraciter resurgat. Sequitur:

Qualiter Eutychius de resurrectione senserit. & quomodo per Gregorium præserte Tiberio Augusto convictus sit & correctus.

CAPUT XXIX.

ET rursum circumdabor pelle mea. Dum aperte epellis dicitur, omnis dubitatio veræ resurrectionis aufertur: quia non sicut Eutychius Constantino-politana urbis Episcopus scripsit, corpus nostrum in illa resurrectionis gloria erit impalpabile, ventis aëreque subtilius. In illa enim resurrectionis gloria erit corpus nostrum subtile quidem per effectum spiritalis potentie, sed palpabile per veritatem naturæ. Unde etiam Redemptor noster dubitantibus de sua resurrectione discipulis, ostendit manus & latus, palpanda ossa carnisque præbuit, dicens. *Palpate & videte, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere.* Qui cum eidem Eutychio in Constantinopolitana urbe posuisset, hoc Evangelica veritatis testimonium protulisset, ait: Idcirco Dominus hoc fecit, ut dubitationem resurrectionis suæ de discipulorum cordibus amoveret. Cui inquam: Mira est res valde quam adstruis, ut inde nobis dubietas furgat, unde discipulorum corda à dubietate sanata sunt. Quid enim deterius dici potest, quam ut hoc nobis de ejus vera carne dubium fiat, per quod discipuli ejus ad fidem ab omni sunt dubietate separati? Si enim non hoc habuisse adstruitur quod ostendit, unde fides discipulis ejus confirmata est, inde nostra destruitur. Qui adjungebat etiam, dicens: Corpus palpabile habuit quod ostendit: sed post confirmata corda palpantium, omne illud in Domino quod palpari potuit, in subtilitatem est aliquam redactum. Ad hæc ipse respondi, dicens: Scriptum est: *Christus resurgens Rom. 6. à mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Si quid ergo in ejus corpore post resurrectionem potuit immutari, contra veridicam Pauli sententiam, post resurrectionem Dominus rediit in mortem. Quod quis dicere vel stultus præsumat, nisi qui veram carnis ejus resurrectionem denegat? Tunc mihi objecit, dicens: Cum scriptum sit: *Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt, quæ ratione credendum est resurgere veraciter carnem?* Cui inquam: In sacro eloquio aliter caro dicitur juxta naturam, atque aliter juxta culpam, vel corruptionem. Caro quippe juxta naturam, sicut scriptum est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea: & Verbum caro factum est, & habitavit in nobis.* Caro verò juxta culpam, sicut scriptum est: *Non permanebit in hominibus istis spiritus meus, eo quòd sunt caro.* Et sicut Psalmista ait: *Memoratus*

est, quia caro sunt: spiritus vadens, & non rediens. A

Galas.
4. 1

Unde & discipulis Paulus dicebat: Vos autem in carne non estis, sed in spiritu. Neque enim in carne non erant, quibus epistolas transmittabat: sed quia passionum carnalium desideriorum vicerant, iam liberi per virtutem spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apostolus dicit: Quia caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt: carnem vult secundum culpam intelligi, non carnem secundum naturam. Unde & mox, quia carnem secundum culpam diceret, ostendit subdens: Neque corruptio incorruptelam possidebit. In illa ergo caelestis regni gloria caro secundum naturam erit, sed secundum passionum desideria non erit: quia devicto mortis aculeo, in aeterna incorruptione regnabit. Quibus dictis idem Eutyechus consentire se protinus respondit, sed tamen adhuc corpus palpabile resurgere posse denegabat. Qui etiam in libello, quem de resurrectione scripserat, Pauli quoque Apostoli testimonium indicerat, dicens: Tu quod seminas, non vivificatur, nisi prius moriatur: & quod seminas, non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum.

32.

I. Cor.
11. f

Hoc nimirum ostendere festinans, quia caro vel impalpabilis, vel ipsa non erit; dum sanctus Apostolus de resurrectione agens gloria, non corpus quod futurum est, seminari dixerit. Sed adhuc citius respondetur. Nam Paulus Apostolus dicens: Non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum: hoc insinuat quod videmus: quia granum cum culmo & foliis nascitur, quod sine culmo & foliis seminatur. Ille itaque in augmento glorie resurrectionis non dixit grano feminis deesse quod erat, sed adesse quod non erat. Iste autem, dum verum corpus resurgere denegat, nequaquam dicit adesse quod deerat, sed deesse quod erat. Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti, gravissima à nobis cœpimus simulatione resillire, cum pia memoriae Tiberius Constantinus Imperator secretò me & illum suscipiens, quid inter nos discordia versaretur agnovit, & utriusque partis allegationem pensans, eundem librum, quem de resurrectione scripserat, suis quoque allegationibus destruens, deliberavit ut flammis cremari debuisset. A quo ut egressi sumus, me ægritudo valida, eundem verò Eutyechium ægritudo & mors protinus est secuta. Quo mortuo, quia pene nullus erat qui ejus dicta sequeretur, dissimulavi cœpta persequi, ne in favillas viderer verba jaculari. Dum tamen adhuc viveret, & ego validissimis febribus ægrotarem, quicumque noti mei ad eum salutationis gratiā pergebant, ut eorum relatione cognovi, ante eorum oculos pellem manus suæ tenebat, dicens: Confiteor, quia omnes in hac carne resurgemus. Quod, sicut ipsi fatebantur, omnino prius negare consueverat. Sed nos ista postponentes in beati Job sermonibus subtiliter exquiramus, si vera erit resurrectio, verumque corpus in resurrectione. Ecce enim jam de spe resurrectionis dubitare non possumus, dum ait: [Et in novissimo die de terra resurrecturus sum.] Dabitatem quoque de repARATIONE vera corporis abstulit, qui ait: [Et rursum circumdabor pelle mea.] Qui adhuc ad auferendas ambages nostræ cogitationis subdit: [Et in carne mea videbo Deum.] Ecce resurrectionem, ecce pellem, ecce carnem apertis fateatur vocibus. Quid ergo remanet, unde possit mens nostra dubitare? Si itaque iste vir sanctus ante effectum resurrectionis Dominicæ, reducendam carnem in integrum statum credit, quis erit reatus nostræ dubitationis, si vera carnis resurrectio nec post exemplum creditur Redemptoris? Si enim post resurrectionem corpus palpabile non erit, profectò alius surgit, quàm moritur, quod dictu nefas est credere, quia ego morior, & alius resurgat. Unde queso te, beate Job, subijunge que sentis, & hujus nobis quæstionis scrupulum tolle. Sequitur:

Supra
initio
Expos.

33.

Quòd post resurrectionem caro nostra & eadem futura sit per naturam, & diversa per gloriam.

CAPUT XXX.

Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur sunt, & non alius.] Si enim, sicut quidam errorum sequaces arbitrantur, post resurrectionem corpus palpabile non erit, sed invisibilis corporis subtilitas caro vocabitur, quamvis substantia carnis non sit: profectò alius est qui moritur, & alius qui resurgit. Sed beatus Job hanc eis sententiam veridica voce destruit, qui ait: [Quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciuntur sunt, & non alius.] Nos autem beati Job fidem sequentes, & Redemptoris nostri post resurrectionem corpus palpabile veraciter credentes, fateamur carnem nostram post resurrectionem futuram & eandem, & diversam: eandem per naturam, diversam per gloriam: eandem per veritatem, diversam per potentiam. Erit itaque spiritualis, quia & incorruptibilis. Erit palpabilis, quia non amittet essentiam veracis naturæ. Sed sanctus vir eandem resurrectionis fiduciam qua spe teneat, quanta certitudine præstoletur, adjungit. Sequitur: [Reposita est hac spes mea in sinu meo.] Nil nos habere certius credimus, quàm hoc quod in sinu tenemus. In sinu ergo suo spem repositam tenuit, quia vera certitudine de spe resurrectionis præsumpsit. Sed quia venturum diem resurrectionis innotuit, jam nunc seu voce sua, seu typo sanctæ & universalis Ecclesiæ pravorum facta redarguit, & judicium quod in resurrectionis die sequitur, prædicat. Nam protinus subdit: [Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum? Fugite ergo à facie gladij, quoniam ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse judicium.] Priori quippe sententia iniquorum facta reprehendit, sequenti autem ex divino judicio pœnas innotuit. Ait enim: (Quare ergo nunc dicitis: Persequamur eum, & radicem verbi inveniamus contra eum?) Perversi quilibet quia malo studio bene prolata audiunt, & in lingua justii accusationis aditum invenire appetunt, quid aliud quàm contra eum verbi radicem quærunt, ex qua videlicet loquendi originem fumant, & ramos pravæ loquacitatis in accusatione dilatant? Sed vir sanctus cum à pravis talia sustinet, non contra eos, sed magis pro ipsis dolet, & malè cogitata redarguit, ac mala eis quæ fugiant ostendit, dicens: (Fugite ergo à facie gladij, quia ultor iniquitatum gladius est: & scitote esse judicium.) Omnis qui perversa agit, eo ipso quo hoc despicit, esse Dei judicium nescit. Si enim hoc timendum sciret, quæ in illo sunt punienda, non ageret. Nam sunt plerique, qui extremum esse judicium verbo tenus sciunt, sed perversè agendo testantur, quia nesciunt. Quia enim hoc non formidat ut debet, necdum cognovit cum quanto turbine terroris adveniat. Si enim pensare pondus tremendi examinis nosset, iræ diem utique timendo præcaveret. Faciem quoque gladij fugere, est animadversionis districtæ sententiam prius quàm appareat, placare. Vitari namque terror judicis non nisi ante judicium potest. Modò non cernitur, sed precibus placatur. Cum verò in illo tremendo examine sederit, & videri potest, & placari jam non potest: quia facta pravorum, quæ diu sustinuit tacitus, simul omnia reddet iratus. Unde necesse est nunc timere judicem, cum necdum judicium exerceat, cum diu sustinet, cum mala adhuc tolerat, quæ videt: ne cum semel manum in retributione ultionis excusserit, tantò in judicio districtius feriat, quantò ante judicium diutius expectavit.

34.